ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ – ОЛИЙ БАХТ

OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI

FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

26 май, сешанба 1998 йил №61 (563)

Сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади

Эверестда Ўзбекистон байроғи

Аввал хабар берганимиздек, 1998 йил 22 май кунидан бошлаб 8848 метр баландликда жойлашган дунёнинг энг юксак нуқтаси Эверест чўққисида мустақил Ўзбекистоннинг давлат байроғи ғолибона ҳилпирай бошлади.

Чўққига биринчи бўлиб Рустам Ражабов, ундан кейин Олег Григорьев, Светлана Баскакова, Илёс Тухватуллин, Андрей Заикин, Алексей Докукин кўтарилдилар.

- Ҳозир ҳаётимиздаги энг бахтли кунларни кечирар эканмиз, мамлакатимиз Президенти, ҳукумати, Давлат спорт қўмитаси, Ўзбекистон Алпинизм федерацияси ҳамда ҳомийларимиз - «Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпанияси ва Американинг «Интерпробизнес» корпорациясига миннатдорлигимизни изҳор қиламиз, -дейди экспедиция раҳбари Анатолий Шабанов, -Биз бу ғалабамизни Ватанимизга, мустақиллигимизнинг 7 йиллигига бағишлаймиз.

«Эверест» альпинистлар экспедицияси аъзоларига

Азиз ватандош альпинист-спортчилар! Сизларнинг «дунё томи» деб ном олган - Эверестни забт этиб, ўзбек халқи номи ва байроғини ер юзининг энг баланд чўққисига мангу муҳрлаганингиз ҳақидаги хушхабар менга катта мамнуният ва ғурур бағишлади.

Халқимиз ватанпарварлик жасоратингизни зўр ҳаяжон билан кузатиб турди ва ғалабангизни катта олқиш билан кутиб олди.

Юксак чўққи сари йўлингизда кўплаб мураккаб қийинчилик ва машаққатларни енгиб ўтганлигингизни биламиз. Сизнинг мақсад сари қатъият билан олға интилганлигингиз халқимиз табиатига хос бўлиб, бу - юртимиз руҳи ва иродасининг юксак намунасидир.

Ватанимиз довруғини дунёга таратган ушбу ғалабангиз Мустақиллигимизнинг етти йиллигига муносиб туҳфа бўлди.

Самога туташ чўққи узра қадалган Байроғимиз бизнинг озодлик ва ободлигимиз тимсоли сифатида абадий ҳилпираб турсин!

Барчангизни она-юртимизга соғ-омон қайтишингизни тилайман!

Омад сизларга ёр бўлсин!

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг

ҚАРОРИ

1998/99 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига қабул тўғрисида

«Таълим тўғрисида» ва «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунларини, Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Таълим-тарбия ва кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан ислоҳ қилиш, баркамол авлодни вояга етказиш тўғрисида»ги Фармонини бажариш юзасидан замонавий билимлар ва кўникмаларга эга бўлган юқори малакали мутахассислар тайёрлаш, умумий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизимини замонавий талабларга жавоб берадиган ўқитувчи ва педагог-муҳандислар билан таъминлаш ҳамда олий таълим муассасаларига қобилиятли ёшларни сифатли танлаб олиш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қ а р о р қ и л а д и:

1. 1998/99 ўқув йилида бакалаврлар тайёрлаш бўйича умумий қабул сони 42 минг, шу жумладан 21 минг давлат грантлари асосидаги қабул квоталари белгиланиб, улар Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасалари ҳамда таълим йўналишлари бўйича тақсимлансин. Белгилансинки:

олий таълим муассасаларига ўрнатилган қабул режасининг 50 фоизи давлат грантлари ҳисобидан, қолган 50 фоизи тўлов- контракт асосида ташкил этилсин;

олий таълим муассасаларига қабул барча учун / ҳам грантлар, ҳам контракт бўйича/ тенг ҳуқуқлилик, ягона қабул қоидалари асосида амалга оширилиб, тест синовларида энг юқори балл тўплаган абитуриентларнинг давлат грантлари бўйича биринчи навбатда қабул қилиниш ҳуқуқи таъминлансин;

қолган абитуриентлар тест баллари рейтинги асосида ўрнатилган тўлов-контракт квоталари доирасида қабул қилиниш ҳуқуқига эгадир.

2. Қабулни ташкил этиш билан боғлиқ масалаларни ечиш учун Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларига қабул қилиш бўйича давлат комиссиясининг таркиби тасдиқлансин.

3. Давлат комиссияси Вазирлар Маҳкамасига:

Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига талабалар қабул қилиш тартиби ва қоидалари тўғрисидаги Низомга ушбу Қарор талаблари асосида тегишли ўзгартиришлар;

юридик ва жисмоний шахслардан тушган аризалар ва тест синовлари натижаларидан келиб чиққан ҳолда, таълим муассасаларига ўрнатилган умумий қабул режаси доирасида, таълим йўналишлари ва қабул кўрсаткичлари бўйича зарур бўлган ўзгартиришлар тўғрисида таклифлар киритсин.

4. Олий таълим муассасаларига эга бўлган вазирлик ва идоралар бир ҳафта муддатда ўзларига қарашли таълим муассасаларида грантларни ва тўлов-контракт асосидаги ўринлар квотасини таълим шакллари ва тиллари бўйича тақсимлаш тўғрисидаги таклифларни давлат комиссиясига тасдиқлаш учун киритсинлар.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 1 июлдаги 332-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазир ўринбосари А.Азизхўжаев зиммасига юклансин.

Вазирлар
Маҳкамасининг Раиси
И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1998 йил 25 май

ЕТТИ ИҚЛИМ ВАФАСИ

ЭРОНДА ХУРСАНДЧИЛИК

Эронда халқаро иқтисодий санкцияларнинг сусайгани ва хориж билан амалий алоқалар боғлангани муносабати билан хурсандчилик давом этмоқда. Америка Қўшма Штатлари Президенти Билл Клинтон ва Европа раҳбарлари Эроннинг энергетика тармоғига хорижий компанияларнинг сармояларини сарфлашни чекламаслик ҳақидаги ҳужжатни қабул қилдилар. АҚШ талаби билан Эронга фақат 20 миллиард долларлик сармоя сарфланиши мумкин эди. Энди эса Эронга киритиладиган хорижий сармоялар чекланмайди.

ФРАНЦИЯДА ИШ СОАТИ ҚИСҚАРДИ

Франциянинг парламенти — Миллий мажлис 35 соатлик иш ҳафтасини жорий қилиш ҳақидаги қонун лойиҳасини маъқуллади. Қонунни қабул қилиш учун 75 соатлик қизғин баҳс-мунозаралар ўтказилди. Чунки мухолифат вакиллари иш ҳафтасининг 35 соат бўлиши, яъни тўрт соатга қисқариши ишсизлар сонини кўпайтириб юбориши мумкин, деган хавотирда эди. Ҳукуматнинг фикрича, яқин йиллар ичида мамлакатда янги иш ўринлари ташкил этилади ва ишсизлар сонининг кўпайишига йўл қўйилмайди.

ЯРАШИШ КЕРАК

Буюк Британия ташқи ишлар вазири Робин Кукнинг Туркияга ташрифи ниҳоясига етди. Анқарада бўлиб ўтган учрашувларда Робин Кук шу ҳафтада ўтказиладиган Европа Иттифоқи мамлакатлари йиғинида Туркиянинг ҳам иштирок этиши мумкинлигини айтди. Робин Кукнинг фикрича, бу Туркия билан Европа Иттифоқи ўртасида ёмонлашиб қолган муносабатларни анча силлиқлашга имкон беради.

ҲАРБИЙ МАШҚЛАР

Форс кўрфази атрофида ҳарбий ҳаво ва ҳарбий денгиз кучларининг ўқув машқлари бўлиб ўтмоқда. Унда Америка Қўшма Штатлари, Баҳрайн, Бирлашган Араб Амирликлари ва Қувайт ҳарбийлари иштирок этишмоқда. Ҳарбий машқлар ўтказилаётган жойнинг аниқ номи ва иштирок этаётган ҳарбийларнинг сони сир сақланмоқда.

ЯНГИ ҲУКУМАТДАН УМИД КАТТА

Индонезиядаги ҳукумат алмашуви мамлакатда барқарорликни юзага келтириши мумкин. Кўпчилик давлатлар раҳбарлари ана шундай деб баёнот бермоқдалар. 76 ёшли генерал Сухарто Индонезия президентлигидан кетиб, унинг ўрнини Бош вазирнинг ўринбосари Ҳабибий эгаллади. Ҳабибий президентлик қасамёдини қабул қилаётган чоғда мамлакатда туб иқтисодий ислоҳолар ўтказиш ниятида эканини айтган. Халқ ҳозирча унга ишонмоқда.

НЕТАНЬЯХУ ХИТОЙДА

Исроил Бош вазири Беньямин Нетаньяху Хитой Халқ Республикасига расмий ташриф буюрди. Нетаньяхунинг айтишича, Хитой билан сиёсий ва иқтисодий муносабатларни кучайтириш Исроилнинг ташқи сиёсий фаолиятида асосий йўналишлардан бирини эгаллайди.

Жаҳон ахборот агентликлари хабарлари асосида

Касаба уюшма ҳаёти: халқаро муносабатлар

ДАСТЛАБКИ МУЛОҚОТ, ДАСТЛАБКИ КЕЛИШУВ

Ўзбекистон касаба уюшмалари учун Мустақиллик берган имкониятлардан бири бу - халқаро миқёсда ҳамкасабалар билан ҳамкорлик йўналишини йўлга қўйиш имкониятидир. Ҳозир Ўзбекистон касаба уюшмалари дунёнинг қарийб 40 та мамлакатидаги халқаро ва мамлакатлар ҳудудида фаолият кўрсатувчи касаба ташкилотлар тажрибасини ўрганиб, улар билан ҳамкорлик қилиб келмоқда. Яқинда энг катта норасмий маърифий ташкилотлардан бири, ишчилар маорифи Ассоциациялари халқаро Федерацияси аъзоси, Дания ишчилар маорифи Ассоциациясининг координатори **Хенрик ЙЕССНИНГ** Ўзбекистонга ташрифи ва Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши Раиси **Дилбар ЖАҲОНГИРОВА** билан учрашуви касаба уюшмаларимизнинг дунёнинг яна бир истиқболли мамлакатидаги нуфузли ташкилот билан ҳамкорлиги бошланаётганидан бир белги.

Учрашувда Д. Жаҳонгирова даниялик меҳмонга Ўзбекистонда юз бераётган кейинги ўзгаришлар, унда касаба уюшмаларининг ўрни, вазифалари бугунда касаба уюшмалари янги-янги дастурлар асосида фаолият кўрсатаётганлигини бугунги кунда юз очаётган ижобий ўзгаришлар мисолида сўзлаб берди.

Хенрик Йесс аввало ўз ташкилоти, у билан ҳамкорлик йўллари ҳақида гапирди. Ўзбекистон касаба уюшмаларининг айни дамлардаги қизғин фаолияти унда катта қизиқиш уйғотганлигини эътироф этди. Ҳар икки томон ҳамкорлик юзасидан ўз таклифларини баён қилишди.

Учрашувда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари Маҳмуд Расулов, ўринбосарлари Элёр Ёқубов, Зоир Қодиров, Озода Муҳиддиновалар иштирок этишди.

ХЕНРИК ЙЕСС:

Ўзбекистон билан ҳамкорлик қилса бўлади

МУХБИРИМИЗНИНГ МАМЛАКАТИМИЗГА ТАШРИФ БУЮРГАН ДАНИЯ ИШЧИЛАР МАОРИФИ АССОЦИАЦИЯСИ (АОF) КООРДИНАТОРИ ХЕНРИК ЙЕСС БИЛАН МУЛОҚОТИ

- Жаноб Хенрик, аввало мазкур Ассоциацияс ҳақида газетхонларимизга маълумот берсангиз?

- Ташкилотимиз Гиве шаҳрида жойлашган. Унинг 74 йиллик фаолият тажрибаси бор. У 1924 йилда Дания социал демократик партияси ва касаба уюшмалари томонидан барпо этилган. Унинг асосий мақсади ишчилар, умуман, катта ёшдаги ишчилар билан маърифий ишлар олиб боришдир. Ҳозирги кунда Дания аҳолиси беш миллион кишидан иборат. Ҳар йили шу аҳолининг бешдан бир қисмидан кўпроғи, яъни 400 мингдан ортиқ одам АОF нинг лекциялар, семинарлар, доимий курслар ва бошқа маърифий-маданий тадбирлар асосидаги ўқув жараёнида фаол қатнашади. Бизнинг мамлакатимизда 244 ваколатхона ҳамда 13 ҳудудий ташкилотларда кундузги ўрта маълумот, тил ўргатув, кечки мактабларимиз мавжуд. 40 дан ортиқ мамлакатлар билан ҳамкорлик қилинади.

- Ўзбекистон касаба уюшмалари билан ҳамкорлик ниятининг ташаббускори ким?

- Ҳар икки томон. Маълумки, Ўзбекистон касаба уюшмаларидан бир гуруҳи ўтган йили бизнинг таклифимизга асосан Данияда бўлишди. Шундан сўнг ўзбекистонликлар Ассоциация фаолиятига бефарқ

эмаслигини билдириб, мактуб йўллади ва мана, амалий ишларга ўтиш юзасидан учрашувлар, мулоқотлар давом этаяпти.

- Жаноб Хенрик! Ҳамкорликнинг қайси йўналиши бўйича Ўзбекистон билан музокаралар олиб борилаяпти ва бунинг учун Ўзбекистоннинг имкониятлари сизни қаноатлантирадими?

- Бизнинг таклифимиз - Ўзбекистонда Ассоциациянинг ўқув марказини очиш. Ислоҳотлар йўлидан бораётган мамлакатингиз учун биз ният қилган «Менеджмент», «Бухгалтерлик ҳисоби», «Бюджет», «Меҳнат бозори қонунлари», «Касаба уюшмасида аёллар», «Меҳнаткашларни қўшимча, янги касбларга тайёрлаш ва қайта тайёрлаш муамолари» каби ўқув курслари самарали бўлади, деб ўйлайман.

Ўзбекиистоннинг бу борадага имкониятлари эса етарли. Аввало тинч ҳаётий ва меҳнат муҳити бунинг шартидир. Иккинчидан, мамлакат раҳбариятининг бундай янгиликларга хайрихоҳлиги ҳам бунгача бўлган ишларда кўриниб турибди. Ўзбекистон ўзининг ҳар жиҳати билан дунёнинг ҳар қайси даражадаги мамлакати билан ҳамкорлик қила олишига мен амин бўлдим. Шунингдек, касаба уюшмалари ҳам мамлакатда катта нуфузга эга эканлиги мени қувонтирди. Агар эътибор берган бўлсангиз, бизнинг дастурларимизда ёшлар ва аёллар фаолиятига алоҳида эътибор қаратилади. Бундай эътибор эса Ўзбекистонда янада чуқурроқ экан. Менга Республиканинг катта-катта ташкилотларини, хусусан, касаба уюшмалари ташкилотларини аёллар матонат ва тадбиркорлик билан бошқариши жуда манзур бўлди. Мен Самарқанд, Андижон, Бухоро, Навоий вилоятларида бўлдим. Ҳамма вилоятларда ҳам касаба уюшмаларининг ўз нашрига эга бўлиши, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг нашри саналмиш «Ишонч», «Ишонч-доверие» газеталарининг эса мамлакатда етакчи нашрлар қаторида туриши мамлакатдаги ижобий ўзгаришларда касаба уюшмаларининг ўрни беқиёслигидан бир далилдир.

Ч. ЛАТИПОВ
суҳбатлашди.

Долзарб мавзу

«ОЙТАМҒОЛИ»ЛИКЛАР ШАҲАРДАН ИШ ИЗЛАМАЙДИ

- **Тошкентгача замонавий автобус қатнайди**
- **Лекин шаҳарга қатновчилар кам**
- **Оқсоқол ўз гапида ҳақ**

Республикамизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар ўзининг ижобий самарасини бериш билан биргаликда бир қатор муаммоларни келтириб чиқарди. Зарар кўриб ишлаётган корхоналар, турли хил қурилиш ташкилотларида иш ўринларининг қисқартирилиши оқибатида кўпгина одамлар иш жойларидан ажралди. Бунинг оқибатида оила тебратиш, рўзғорни юритиш илинжида катта шаҳарлар, жумладан Тошкент шаҳрига келиб, тижорат ишларидан тортиб, отчопарда аравакашлик қилишгача бўлгач турли хил юмушларни қила бошладилар.. Бу ишларнинг кимнингдир оиласига «барака» киритаётганлиги ростдир. Аммо...

Мавзумизни чуқурлаштирмасдан бир қишлоқ одамлари, уларнинг бугунги турмуш тарзи асосида ёритишга ҳаракат қилмоқчимиз.

«Ойтамғоли» қишлоғи Оққўрғон туманининг чекка қишлоқларидан бири. Оҳангарон дарёсининг Сирдарёга қуйилишида — икки дарё оралиғида жойлашган. Қишлоқ одамлари Оҳангарон қирғоғида жойлашган. Дўстобод шаҳрида савдо-сотиғини қилади. Ҳар ярим соатда бу ердан Тошкентга замонавий автобуслар қатнаб туради. Демоқчимизки, шундай автобусга ўтирсангиз икки соатда пойтахтга етказиб қўяди. Шундай бўлишига қарамасдан бу қишлоқда шаҳарга келиб ҳафталаб «тирикчилик» илинжида дуч келган жойда юрганлар йўқ.

Қишлоқда 312 хонадон бўлиб уларнинг аксарияти деҳқончилик, чорвачилик билан шуғулланишади. Пахта, ғалла, сабзавот, полиз ва бошқа хил турли маҳсулотлар етиштирилади. Ҳар бир оиланинг ўрта ҳисобда 0,15 гектардан томорқаси мавжуд. Ўз томорқаларидан бир йилда уч-тўрт мартадан ҳосил етиштириб олаётган оилалар бор.

Қишлоқда ўн тўртта фермер хўжалиги 4 йилдан бери фаолият кўрсатиб келмоқда. Бу тадбиркор, ишбилармон кишилар мана шу қишлоқда туғилиб ўсган. Улар ўз тадбиркорликлари билан қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлаб, кам таъминланган оилаларни ўз қарамоғларига олиб, моддий ва маънавий ёрдам бермоқдалар.

(Давоми 2-бетда)

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ахбороти

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1998 йил 26 майдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*/

1 Австралия доллари	54,88
1 Австрия шиллинги	7,09
1 Англия фунт стерлинги	143,16
10 Бельгия франки	24,18
1 Голландия гульдени	44,27
10 Греция драхмаси	2,91
1 Дания кронаси	13,10
1 БАА дирхами	23,89
1 АҚШ доллари	87,76
1 Миср фунти	25,79
1 Ирландия фунти	125,40
1 Исландия кронаси	1,24
10 Испания песети	5,87
100 Италия лираси	5,06
1 Канада доллари	60,52
1 Хитой юани	10,60
1 Қувайт динори	291,08
100 Ливан фунти	5,80
1 Малайзия ринггити	23,09
1 Германия маркаси	49,89
1 Норвегия кронаси	11,84
1 Польша злотийси	25,81
10 Португалия эскудоси	4,89
1 Сингапур доллари	53,45
1 СДР	117,95
1000 Туркия лираси	0,34
1 Финляндия маркаси	16,43
1 Франция франки	14,88
1 Швеция кронаси	11,44
1 Швейцария франки	59,84
1 ЭКЮ	98,12
10 Жанубий Корея вони	0,64
10 Япония иенаси	6,42
1 Россия рубли	14,25
1 Украина гривнаси	42,72
1000,Беларусь рубли	2,47
1 Латвия лати	147,00
1 Литва лити	21,94
1 Молдава лейи	18,55
1 Қирғизистон соми	4,41

*/ Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

Республика биржаларида

«Тошкент» Республика қимматли қоғозлар биржасида бўлиб ўтган оддий акциялар савдосида 3 та ҳиссадор жамиятлар фаол қатнашди. Улар ўзларининг 11,9 мингта акцияларини сотишиб - 10,4 миллион сўмлик маблағга эга бўлдилар.

Шу савдода юқори самарадорликка Қорақалпоқ Республикаси «Тахиаташ» дон маҳсулотлари ҳиссадор жамияти эришди. Улар ҳам иккиламчи бозорда 2,9 миллион сўмлик акцияларининг сотилишига эришдилар. Яна шуни ҳам таъкидлаш лозимки, 6 та брокерлик идоралари ҳам қониқарли хизмат кўрсатдилар. Биржа бўйича йил бошидан - 557,2 миллион сўмлик 690,5 мингта акциялар сотилди.

***

Республика Кўчмас мулк биржаси ва унинг вилоят филиалларида ўтган ҳафтада 28 маротаба савдо бўлиб ўтди. Уларнинг 16 таси кимошди, 12 таси биржа савдоларидир.

Сармоядор юртдошларимиз, ҳуқуқий ва жисмоний шахсларга, хорижлик тадбиркорларга уй-жой қуриш учун ер майдонлари, қурилиши тугалланмаган бинолар, банкрот бўлган корхоналар мулклари, ўрта ва кичик корхоналар, савдо ва маиший хизмат иншоотлари, уй-жой, Ўзгўштсутсаноати уюшмаси, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Ўзмевасабзавот-холдинг компанияси тасарруфидаги кўчмас мулклар, автоуловлар бошқа бир қанча мулклар таклиф қилинди.

Ҳафта давомида 291 та турли кўчмас мулклар ишбилармонлар ихтиёрига берилди. Уларнинг биржадаги сотув ҳажми 24 млн. 184 минг сўмдан иборат бўлди.

Мазкур ҳафтада сотилган объектлар сони бўйича Наманган вилояти филиали биринчи ўринни эгаллади. Мазкур филиалда бошланғич баҳоси 1 млн. 948 минг сўм бўлган 81 та мулк 3 млн.367 минг сўмга сотилган. Сон бўйича иккинчи ўринни Сурхондарё вилояти филиали эгаллади. Сурхондарёда бошланғич баҳоси 2 млн. 186 минг бўлган 33 та турли мулклар 3 млн. 356 минг сўмга сотилди.

Сотув пули бўйича эса биринчи ўринга биржанинг Андижон вилояти филиали чиқди. Биржанинг Андижон вилояти филиалида 23 та объект 4 млн. 753 минг сўмга сотилди. Сотув пули бўйича эса иккинчи ўринни биржанинг Қорақалпоғистон филиали эгаллади. Қорақалпоғистонда 16 та мулк 3 млн. 903 минг сўмга ишбилармонлар ихтиёрига ўтказилди.

Шунингдек, биржанинг Тошкент вилояти филиалида 8 та объект 2 млн. 524 минг сўмга, Қашқадарё вилояти филиалида 19 та мулк 2 млн. 248 минг сўмга, Бухоро вилояти филиалида 26 та мулк 2 млн. 33 минг сўмга сотилди.

Ҳафта давомида йирик мулклардан: Қорақалпоғистон Республикаси, Нукус туманидаги сут ошхонаси 3 млн. 310 минг сўмга, Андижон вилояти филиалида Андижон шаҳридаги ошхона биноси 2 млн. сўмга сотилди.

Ўтган ҳафтада кўчмас мулк биржасида сотилган объектларнинг бошланғич нархига нисбатан сотилиш баҳосининг ошиши умумий ҳисобда 1,18 баробарни ташкил этди.

Иқтисодиёт хабарлари

Наманган вилоятида «Папфек» ўзбек-турк қўшма корхонаси ташкил этилди. Ушбу корхона ип ва трикотаж калава ишлаб чиқаради. Янги корхонанинг чет эллик муассиси Туркиянинг машҳур «Текфен холдинг» компанияси бўлса Ўзбекистон томонидан эса «Ўзбекенгилсаноат» ассоциацияси «Енгилинвест», ҳамда «Поп нотўқима материаллар фабрикаси» акциядорлик уюшмаларидир.

Лойиҳанинг қиймати - 43 миллион немис маркасига тенг. Корхона учун жиҳозлар Германиядан олиб келинади.

Қўшма корхона йилига 5.400 тонна хомашёни қайта ишлаб 3900 тонна тайёр маҳсулот чиқариши режалаштирилган. Шу маҳсулотнинг 80 фоизи хорижий давлатларга жўнатилади. Қўшма корхонани яқин кунларда ишга тушириш мўлжалланаяпти.

***

Ўзбекистон автомобил ишлаб чиқарувчи халқаро ташкилот (OICA)нинг қирқинчи аъзоси бўлди. Бу нуфузли клубнинг Парижда бўлиб ўтган бош конференциясида «Ўзавтосаноат» ассоциациясининг вакиллари ҳам иштирок этдилар.

***

Жаҳон амалиётида биринчи марта кунжарадан оқсил моддаси олишга муваффақ бўлинди. Янгийўлдаги оқсил концертрлари заводи қошида ташкил этилган «Микрэл» қўшма корхона мутахассисларининг кўп йиллик олиб борган изланишлари самараси ўлароқ бунга эришилди. Бу маҳсулот қишлоқ хўжалиги ва қайта ишлаш саноатида қўлланилади.

***

«Ўзметкомбинат» бирлашмаси Украинадаги «Олвей» фирмаси билан биргаликда пўлат трубалар ишлаб чиқарадиган қўшма корхонага асос солдилар. Ушбу корхонанинг асосий иши «Ўзметкомбинат» мутахассислари ишлаб чиққан янги технологиялар асосида маҳсулот тайёрлаш ва бу ишга украиналик инвесторларни жалб қилишдан иборат.

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ. Кимки ўзига маъқул келган иш билан машғул бўлса, унинг ҳаёти мазмунли кечади. Турмуш қийинчиликлари ундан йироқлашади. Риштон туманидаги очиқ турдаги ип йигирув тўқув ҳиссадорлик жамияти тўқувчиси Гулчеҳрахон Ҳайдарова ҳам ўзига қарашли дастгоҳларда соатлаб ишласа ҳам чарчаганини билмайди. Чунки, тўқувчилик унинг севимли машғулотига айланган.

Суратда: тўқувчи Гулчеҳрахон Ҳайдарова.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

Ижтимоий хизматга эътибор

Навоийда яна бир янги шинам бино шаҳар кўркига кўрк қўшди. Вилоят ижтимоий таъминот бошқармаси кўчиб ўтган бу бинода пенсионер ва ногиронлар, ижтимоий муҳофазага мухтож фуқаролар қабулхонаси, дам олиш хоналари, дорихона, сартарошхона ҳам мавжуд. Тиббий-меҳнат экспертиза комиссияси ва вилоят пенсия жамғармаси ҳам шу ерга жойлашди. Айни вақтда бошқармага қарашли фахрийлар ва ногиронлар учун реабилитация маркази ҳам фойдаланишга топширилди. Ижтимоий хизматни яхшилаш мақсадида битта «Нексия» ва иккита «Тико» автомашинаси ажратилди.

Тадбирда Республика ижтимоий таъминот вазири Б.Умурзоқов қатнашди.

Ёрқул УМАР,
ЎзА мухбири.

Касаба уюшма ҳаёти

КЕЛИШИЛГАН ҲОЛДА

Қамаши туманидаги Гагарин номли жамоа-ширкат хўжалигида Оила йили муносабати билан аҳолини ижтимоий ҳимоялашга алоҳида эътибор берилмоқда. Бу борада хўжалик касаба уюшма қўмитаси хўжалик маъмурияти билан келишган ҳолда қатор тадбирларни амалга оширмоқда.

Хўжаликда 742 хонадон, 327 та кўп болали оила бор. Яқинда аҳолига арзон нархда ўсимлик ёғи, гуруч тарқатилди. Бундан ташқари, 80 кишининг аризаси эътиборга олиниб, 1000 сўмдан ёрдам пули берилди. Турли санаторийларда саломатликларини тиклаш учун 14 кишига йўлланмалар берилди. 6 киши эса дам олиш уйларида ҳордиқ чиқариб қайтди.

Хўжалик касаба уюшма қўмитаси Оила йилига бағишлаб турли қизиқарли тадбирлар, кечалар ва мазмунли суҳбатлар ўтказиб бормоқда.

Аҳрор САМАРИДДИНОВ,
«Ишонч» мухбири.

«ОЙТАМҒОЛИ»ЛИКЛАР ШАҲАРДАН ИШ ИЗЛАМАЙДИ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Ана шундай фермерлардан бири Бакиржон Исроиловдир. Бакиржоннинг маълумоти ҳам, тажрибаси ҳам кам эмас. Москвадаги қишлоқ хўжалиги академиясининг иқтисодиёт куллиётини тугатган. Билими ва иқтидори бўйича шаҳарда истаган фирмада ишлаши мумкин эди. Бундай қилмади. Жамоа хўжалиги раиси муовинлиги вазифасидан бўшаб, деҳқон-фермер хўжалигини ташкил қилди. Дастлабки йили 37 гектар ерда деҳқончилик қилди. Пахта, буғдой экиб, улардан мўл хосил олишди. Буғдойнинг режадан ортиғи 4 тоннасини фермер хўжалиги аъзолари ва қишлоқдаги муҳтож бўлган оилаларга тарқатди.

Қишлоқ фермерларидан Тилов Норқулов, Сайдулло Гулбов, Зийнатилло Эшболтаев, Санақул Холиқуловлар ҳам бу қишлоқда бўладиган ҳар бир тадбирдан четда туришмайди. Улар тўй-маъракаларда, маросимларда бир-бирларига ёрдам қўлини чўзишади.

Бундан икки-уч йил аввал 20 га яқин ёшларимиз, қиз-жувонларимиз «тирикчилик» юзасидан катта шаҳарларга, ҳатто Россия Федерацияси, Украина каби қўшни давлатларга кетишган эди. Улар ҳафталаб ҳатто ойлаб оиласидан, бола-чақасидан узоқда юришди. Оилада тарбия сусайди. Бунга бефарқ қараб туриш, минг йиллар давомида қишлоқларимизда таомилга кирган, аҳлоқ-одоб мезонига айланган ақидаларимизни бузиш, ота-боболаримиз юзига оёқ қўйиш билан баробар эди. Шунинг учун ҳам мана шундай оилалар билан маҳалла оқсоқоллари иштирокида суҳбатлар уюштирдик. «Нима камчилигинг бор, оилангга нима керак? Томорқанг йўқми, иш йўқми?» деб сўрадик. Тонна-тонна юкни ташигандан кўра мана сенгга ер, деҳқончилик қил. Бола-чақангни боқ, камини ҳамжиҳатликда тўлдирамиз» деб гаплашдик, — дейди маҳалла оқсоқоли Тўрақул ака Исроилов, — Жуда ҳам қийналган оилаларга ёрдам пули, турли хил маҳсулотлар бериб турдик. Биласизми, асли қишлоқда яшаб, бир оз ери, сигири, мевали дарахти бўлган одамлар озгина маош олсалар ҳам тирикчилиги ўтиб турди. Менимча масаланинг яна бир нозик томони бор. «Колхоз» дегани одамларимизни данкаса қилиб қўйди. Энг муҳими, «колхоз»да ҳамма тенг, яхши ишласанг ҳам «енг учида» ишласанг ҳам маош олаверасан. Худди катта шаҳарда яшайдиган ишчиларга ўхшаб маошга яшайдиганлар кўпайди. Томорқасини ўт босиб кетди. Мол-ҳолга қарашни ортиқча иш деб ҳисоблашди. Яъни «колхозчи» зиёлилар пайдо бўлди. Мана энди асосан ана шу «колхозчи зиёлилар» қийналиб қолишди. Томорқаси бор, бироқ ишлашга «бўйни ёр» бермайди. Ҳозирча турли ном билан аталаётган «колхоз» эса маошни ёлчитмай қўйди. Нима қилсин? Халтани олиб шаҳарма-шаҳар кезадиган бўлди. Охир-оқибатда бирин-кетин қайтиб келишди. Айтинг-чи, менга ким айтади қишлоқда «иш йўқ» деб. Йил ўн икки ой ишлаш мумкин.

Истак, чидам, бардош бўлса бас.

Зокир ака Алибоев йил ўн икки ой ишлайди. Шунга яраша яхши яшайди. Ўн икки нафар фарзандини уйли-жойли қилди. Икки юз туп лимони, йигирма қути асаларилари бор. Жамоа хўжалигининг ҳам «кучи» етмаган беш гектарли кўлни ўзлаштириб қундуз боқиб, мўйна етиштирди. Кўл атрофига 4 минг туп терак экди. Қишлоғимизда бундай оилалар жуда кўпчиликни ташкил қилади.

Ҳа, маҳалла оқсоқоли Тўрақул ака хақ гапни айтди. Мамлакатимиз Президенти, Вазирлар Маҳкамаси Қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни жадаллаштириш борасида изчиллик билан олиб бораётган саъй-ҳаракатлари натижасида бу қишлоқда ҳам деҳқон-фермер хўжалиги, оила пудрати, пайчилик асосида кенг кўламда ислоҳотлар бошланди. Одамларда ерга, мулкка эгалик ҳисси уйғонди. Ҳозирда ҳар бир оила пайчилик асосида ўн йиллик шартнома билан деҳқончилик қилишмоқда. Ҳафталаб шаҳарда қолиб бозордан-бозорга маҳсулот ташиб тирикчилик қилиб юрган ҳамқишлоқлар қайтиб келишиб ана шу жўшқин меҳнатга қўшилишди. Бутун бир қишлоқ аҳолиси иноқликда бир оилага ўхшайди. Дарҳақиқат бу оиланинг отадек улуғ бошчилари, мунис оналардек меҳрибонлари бор. Улар сидқидилдан қишлоқдошларига, бағридаги фарзандларига тўғри йўл кўрсатмоқдалар.

Мирза ҲАМДАМ.

«НУРОНИЙ» ҲАРАКАТДА

Халқимизда «Қариси бор уйнинг париси бор» деган пурҳикмат нақл бор. Бу бежиз эмас. Кучғайратга тўлган ёшлик чоғларини, бутун умрини эл-юрт фаровонлигига бағишлаган кексаларимиз бахтиёр ҳаёт кечиришмоқда. Улар ҳар бир ишда бош-қош. Қимматли маслаҳатлари, йўл-йўриқлари билан фаолдирлар. Доимо дуога қўл очар эканлар, юртимизда тинчлик барқарор бўлишини тилайдилар. Истиқлол кунларга шукроналар айтадилар.

Мустақил диёримизда нуроний отахону, онахонларимиз, фахрийлар эъзозланади. Ўтган йили Президент И.Каримовнинг Фармонига асосан мамлакатимизда Ўзбекистон фахрийларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш «Нуроний» жамғармаси ташкил этилди.

Жамғарма раиси Бектош Раҳимов мухбиримизга ўтган даврда амалга оширилган ишлар хусусида қуйидагиларни гапириб берди:

- Юртбошимиз томонидан «Нуроний» жамғармаси ташкил этилганлигидан мустақил мамлакатимиздаги барча уруш ва меҳнат фахрийлари мамнун бўлишди.

Жамғарма фаолият кўрсата бошлагач, Қорақалпоғистон Республикаси, барча вилоят, туман ва шаҳарларда «Нуроний» жамғармасининг бўлимлари ташкил этилиб, жойларда фахрийларнинг 13 мингдан ортиқ жамоатчилик марказлари тузилди.

Кенгашлар, раёсат йиғилишлари ўз вақтида ўтказилиб, уларда жамғарма фаолиятига оид иқтисодий-хўжалик, ижтимоий муҳофаза, маданий-маърифий, кадрлар ва тарбиявий масалалар кўриб чиқилди.

Ўтган йилнинг охирида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 30 сентябрдаги қарорига асосан жамғарманинг 27 та шаҳар бўлимлари туман бўлимлари билан қўшилди. Шу муносабат билан таъсис мажлислари ўтказилди. Жойларга услубий тавсияномалар юборилди. Барча жойларда бўлимлар ва бошқарма Низоми ишлаб чиқилди. Жамғарма уставига жиддий ўзгаришлар киритилди ва улар Марказий Кенгаш йиғилишида тасдиқланди. Адлия вазирлигида қайта рўйхатдан ўтказилиб янги гувоҳнома олинди.

Жамғарманинг ўз рамзи тайёрланди. Ўтган даврда «Нуроний» жамғармаси тасарруфидаги корхоналар сони мингдан ошди. Шулардан 4 таси республика жамғармаси, 254 таси вилоят бўлимлари, 1077 шаҳар, район бўлимлари тасарруфидаги корхоналардир. Улардаги ишчилар сони 9310 нафардан ошди.

Бир неча ҳуқуқий шахслар билан ҳамкорликда янги «Кўмак-Нуроний» ва «Нуроний-Ҳамкор» ишлаб чиқариш ва тижорат фирмалари тузилди. Улар жамғармамизга иқтисодий фойда келтиришаяпти.

- Хориж тадбиркорлари билан ҳам алоқа ўрнатиш имконияти бўлса керак...

- Албатта. Ўтган йили дастлабки халқаро ҳамкорлик йўлга қўйилди. АҚШнинг USAID ваколатхонаси раҳбари ёрдамида «Couhterpart» хайрия фирмаси билан ҳамкорлик алоқалари ўрнатилди.

«Word Concern» халқаро хайрия ташкилотининг Ўрта Осиё бўлим директори Ричард Пеннер жанобалари билан бўлган ҳамкорлик натижасида хайрия сифатида бир қанча моллар олиниб, улар Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент вилояти ва Тошкент шаҳар «Нуроний» жамғармаси бўлимлари ўртасида тақсимланди.

- Ёшлар тарбиясида нуронийларнинг хизмати беқиёсдир. Шу хусусда ҳам гапириб берсангиз...

- Бажонидил. Ёшларни ҳар томонлама етук ва баркамол, эл-юрт корига ярайдиган кишилар қилиб тарбиялашда фахрийларимиз фидоийлик кўрсатишаяпти. Ўқув юртларида, мактабларда уруш ва меҳнат фахрийлари билан учрашувлар, суҳбатлар уюштирилаяпти.

«Нуроний» жамғармаси ва «Камолот» жамғармаси билан ҳамкорликда ҳар йили «Шунқорлар» ҳарбий-спорт ўйинлари, кўрик-танловлар ўтказилаяпти. Ғолибларни рағбатлантириш мақсадида жамғармамиз ҳисобидан қимматбаҳо совғалар ажратилаяпти.

- Ташаббуслар ҳақида ҳам тўхталсангиз...

- Республика касаба уюшмалари Федерацияси Тошкент шаҳар қўмитаси ва жамғармамиз ташаббуси билан ўтган йилнинг май ойида 40 нафарга яқин уруш фахрийлари Самарқанд ва Бухоро шаҳарларига саёҳатга чиқдилар.

Мулоқот клубининг давра суҳбатлари тез-тез ўтказилиб келинаяпти. Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 19 февралдаги «Инсон манфаатларини таъминлаш борасида 1997 йилда амалга оширилган чора-тадбирлар дастури тўғрисида»ги қарорига биноан эҳтиёжманд, кекса фахрийларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш мақсадида «Ғамхўрлик» рейди ўтказилди.

Рейд давомида жамғарманинг жойлардаги жамоатчилик марказлари орқали уруш ва меҳнат фахрийларининг аҳволи яқиндан ўрганилди. Ногиронлик аравачалари, қўл-оёқ протезлари, эшитиш аппаратлари тарқатилди. Бир гуруҳ фахрийларга эса санаторий ва дам олиш уйларига йўлланмалар ажратилди. Ёлғиз, кекса нуронийларнинг хонадонлари таъмирлаб берилди. Ва бу борадаги ишлар давом эттирилаяпти.

Умуман, саховатли нуронийлар мустақил республикамизнинг янада фаровон бўлиши, юртбошимиз томонидан амалга оширилаётган ички ва ташқи сиёсатни қўллаб-қувватлашда камарбаста бўлишаяпти. Оила йилидаги режаларимиз эса янада улкан. Жамғармамиз доимо ҳаракатда.

Суҳбатдош: Абдулла АЙИЗОВ,
«Ишонч» мухбири.

ХУСУСИЙЛАШТИРИШ — ФАРОВОНЛИК МАНБАИ

Республика кўчмас мулк биржаси тўрт йилдан бери фаолият кўрсатиб келади. Шу давр ичида республикамизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар билан ҳам ҳамнафас бўлиб яшамоқда. Жамиятимизда янги мулкдорлар синфини шакллантиришда ўз улуши бор. Хусусийлаштириш жараёнини узлуксиз давом эттириб танловлар, кимошди ва биржа савдоларини ташкил қилмоқда.

РКМБ ва унинг 14 та филиаллари тўрт йиллик фаолият давомида 40 мингдан кўпроқ кўчмас мулк иншоотлари ва бошқа мулкларни - 4,9 миллиард сўмга сотди.

Ҳозирги кунда нодавлат ҳуқуқий ва жисмоний шахслари тобора кўпроқ сотувчи сифатида қанашмоқда. РКМБ умумий сотув ҳажмида нодавлат секторининг улуши 1997 йилдаги 15,7 фоиздан 1998 йилда 56,8 фоизга ортди. Шу муносабат билан Республика кўчмас мулк биржасининг Жамланма ва таҳлил бошқарма бошлиғи Толибжон Момбаев қуйидагиларни сўзлаб берди:

— Республика кўчмас мулк биржаси рақобатбардош бўлиши ва кўчмас мулк бозорида мувофиқлаштирувчи ташкилот ролини сақлаб қолиши учун ўз фаолиятини тўхтовсиз такомиллаштириб бориши, кўрсатаётган хизмат савиясини ошириб бориши лозим. 1998 йил 16 январда Ўзбекистон Республикаси Давлат мулк қўмитаси ҳузуридаги Эксперт маркази, Ўзбекистон Республикаси олий хўжалик суди, иқтисодий ночор корхоналар ишлари қўмитаси, Давлат Солиқ Қўмитаси, РКМБ ўзаро ҳамкорлик қиладиган тармоқ маҳкамалари, банклар раҳбарлари иштирокида бўлиб ўтган РКМБ Бошқарувининг кенгайтирилган мажлисида РКМБ ва унинг филиаллари 1997 йил давомида олиб борган ишларига якун ясалди, шунингдек, 1998 йилда амалга ошириладиган ишларнинг асосий йўналишлари муҳокама қилинди.

Биржа савдоларини фаоллаштириш учун РКМБ ва унинг филиаллари янги тадбирлар ишлаб чиқмоқда, янги брокерлик идоралари очилмоқда, брокерларни ўқитиш курслари ташкил қилмоқда. РКМБ тизимида брокерлик идоралари сони 1998 йил I чораги мобайнида 281 тадан 329 та ортди, брокерларнинг сони эса 462 тага етди. 152 та шаҳар ва туманларда брокерлик идоралари ишлаб турибди. Мақсадимиз бу йил яна ҳам самаралироқ ишлаш, республикамиз иқтисодини мустаҳкамлаш ва хусусийлаштириш жараёнини тараққий эттириш ҳамда мулкдорлар синфини шакллантиришдан иборат.

Суҳбатдош
Шомаҳмуд
ШОБИЛОЛОВ,
«Ишонч» мухбири.

Касаба уюшма ҳаёти:
Таъсис қурултойи

КУЧЛИ ИЖТИМОИЙ СИЁСАТ УЧУН

Ўтган йили республикамизда 7,9 миллион тонна нефть ва конденсат, 51,2 миллиард куб метр табиий газ қазиб олиниб ўсиш суръати 103,5 фоиз ва 104,6 фоизни ташкил этди. Бу кўрсаткичлар 1993 йилга нисбатан икки баробарга кўпдир. Ўта қисқа муддат ичида Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи, Кўкдумалоқ конидаги ноёб газ компрессор станцияси ишга туширилди. Америка Қўшма Штатлари ва Япониянинг йирик компаниялари ҳамда молия ташкилотлари билан ҳамкорликда Шўртан газ-кимё мажмуини қуриш, Фарғона нефтни қайта ишлаш заводини қайта қуришга доир инвестиция лойиҳалари амалга оширилмоқда.

Ўтган давр ичида республикамизнинг нефть ва газ маҳсулотларига бўлган эҳтиёжи тўлиқ қондирилиб, бу маҳсулотлар экспорт ҳам қилина бошланди.

Республикамиз кимё саноатида ҳам салмоқли натижаларга эришилди. «Ўзкимёсаноат» ассоциацияси корхоналари томонидан ўтган йилда 28,9 миллиард сўмлик маҳсулот, шу жумладан 6,7 миллиард сўмлик халқ хўжалик истеъмоли моллари ишлаб чиқарилди. Аҳолига 130 миллион сўмлик маиший хизмат кўрсатилди. Қишлоқ хўжалик учун 776 минг 400 тонна минерал ўғит етказиб берилди. Ўтган йилда карбомид, аммоний сульфат, спирт, нитрон толаси ва лак-бўёқ материалларини ишлаб чиқариш ҳажми кўпайди.

Бундай ютуқларга эришишда ижтимоий шерикчилик асосида ишлаётган касаба уюшмаларининг катта ҳиссаси бор. Жойларда меҳнат муҳофазаси ва техника хавфсизлиги, ишлаб чиқариш маиший шароитларини яратиш, меҳнаткашларни соғломлаштириш каби масалалар юзасидан қатор тадбирлар ишлаб чиқилди ва изчил амалга ошириб борилди. Улар эса ишлаб чиқариш унумдорлигини ошириш, юқори ишчанлик вазиятни ташкил этишга олиб келди.

- Бугун олдимизда жуда масъулиятли вазифа турибди,-деди таъсис қурултойида маъруза қилган Ўзбекистон ёқилғи-энергетика, кўмир, нефть ва газ энергетика ҳамда кимё саноати тармоқлари ходимлари касаба уюшмаларини бирлаштириш таъсис қурултойини ўтказиш, ташкилот Уставини тайёрлаш бўйича ишчи гуруҳи раиси А.Ғуломов,-биз бозор иқтисодиёти шароитларида меҳнаткашлар ва улар оилалари ижтимоий-иқтисодий ва ҳуқуқий манфаатлари устиворлигини таъминлашимиз даркор. Бунинг учун касаба уюшмалари моддий бақувват, ташкилий уюшган ва катта салоҳиятларга эга бўлиши керак. Бугунги бирлашувимиз шундай яхши мақсадлар, катта истиқбол, юрт тинчлиги ва тотувлиги муштараклигига хизмат қилмоғи зарур.

Нотиқ бу ишга тайёргарлик юзасидан олиб борилган ташкилий-оммавий ишларга тўхталиб ўтди.

Шу йил март ойида уч касаба уюшма Марказий қўмитасининг қўшма пленумида бу масалалар кенг муҳокама қилинган ва тадбирлар белгиланган эди. Пленум қарорига мувофиқ «Ўзбекистон ёқилғи-энергетика, геология ва кимё саноати ходимлари касаба таъсис қурултой ва Уставини тайёрловчи ишчи гуруҳи тузилди ҳамда жойларда касаба уюшма ташкилотларининг ҳисобот-сайлов йиғилишлари бўлиб ўтди.

Республиканинг барча вилоятлари, Қорақалпоғистон республикаси ва Тошкент шаҳрида бирлашган касаба уюшма ташкилотларининг тегишли органлари ташкил этилди. Қўшма пленум қарорига мувофиқ ишчи гуруҳи томонидан бирлашган касаба уюшмаларининг Устави ишлаб чиқилди. Тўққиз бўлимдан ташкил топган янги Уставда ташкилот мақоми, фаолиятнинг ҳуқуқий асослари ва принциплари, асосий мақсад ҳамда вазифалари, аъзоларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, касаба уюшмасининг ташкилий тузилиши, бошланғич, бирлашган, шаҳар, вилоят ва Марказий қўмита, уларнинг вазифалари ва ҳуқуқлари, ташкилотнинг сайланма органлари ва уларнинг ваколатлари, ташкилотнинг маблағлари, мулклари ва улардан фойдаланиш тартиблари ўз аксини топган.

Маърузачи ва маъруза юзасидан сўзга чиққан нотиқлар олиб борилган тайёргарлик ишлари, кўзланган мақсад, касаба уюшмасининг обрў-эътиборини ошириш, ташкилий-оммавий ишлар тўғрисида фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг беш тамойилидан бири бозор муносабатларига ўтиш даврида кучли ижтимоий сиёсат юргизишдир. Жамоат ташкилотлари, айниқса касаба уюшмалари шундай сиёсатни жойларда амалга оширувчи ижрочилардир. Бу вазифани ҳал этиш учун ташкилий ва таркибий жиҳатдан тўлиқ шаклланган бўлмоғи даркор.

Жаҳоннинг ривожланган мамлакатларидаги касаба уюшма ҳаракатлари тажрибалари шуни кўрсатмоқдаки, фақат иқтисодий жиҳатдан бақувват, йирик ва кучли касаба уюшмаларигина барча вазифаларни ҳал қила олиш имкониятига эга бўлади. Геология, нефть ва газ, кўмир ва энергетика саноати ўзаро иқтисодий муносабатлари бир-бирига кўп даражада боғлиқ. Шу жумладан, касаба уюшма ҳаёти ҳам. Шунингдек, бирлашув кучли шартномалар тузиш, спорт-соғломлаштириш муассасалари ва жойлардан унумли ва тўла фойдаланиш имкониятларини яратадики, бу яна ҳам муҳим.

Қурултойда жойларда ўтказилган ҳисобот-сайлов йиғилишлари, уларда кўтарилган масалалар, тушган таклифлар, тузилган ҳаракат дастурида кўзда тутилган асосий йўналишлар ҳақида фикрлар билдирилди. Чунончи, мулкчилик шаклидан қатъий назар корхоналар, ташкилотлар, тармоқлар иқтисодиётини барқарорлашувига кўмаклашиш, ҳимоя шартномалари, битимлар тузиш ва уларнинг изчил бажарилишини таъминлаш, меҳнат низолари ва баҳсларини ижтимоий ҳамкорлик руҳида ҳал этиш, меҳнаткашларнинг меҳнат ҳуқуқларини ҳимоялаш ва «Бандлик тўғрисида»ги қонуннинг бажарилишини назоратга олиш каби масалалар бу ҳужжатда ўз аксини топган. «Ҳаракат дастури»да меҳнат муҳофазаси ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишга ҳам алоҳида эътибор берилган. Меҳнат шароитини яхшилаш, ишлаб чиқаришда жароҳатланиш ва касб касаллигини олдини олиш ҳуқуқий саводхонликни ошириш, маданий-маиший муассасаларни тўла сақлаб қолиш ва улардан фойдаланиш каби масалаларга диққат билан қаралган.

Маъруза юзасидан музокарага чиққан Муборак газни қайта ишлаш корхонасининг бошлиғи Н.Зайниев, Янги-Ангрен Давлат иссиқлик электр станцияси касаба уюшма қўмитасининг раиси Д.Жаферов, тармоқ касаба уюшмаси Фарғона вилоят қўмитасининг раиси С.Мўминова, Қорақалпоқ электр тармоқлари касаба уюшма қўмитасининг раиси О.Боймирзаев, «Навоийазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси «Нитрон» корхонаси участка бошлиғи Л.Соболева ва бошқа кишилар касаба уюшмаларини бирлаштиришнинг ижобий томонлари, моддий бақувват базаларга эга бўлиш, моддий маблағлардан, тиббий муассасалар, спорт иншоотлари ва майдонларидан марказлашган ҳолда ва тўла фойдаланиш кадрлар малакасини, касаба уюшмалари маданий-маънавий, ташкилий-оммавий даражаларини ошириш, ҳаётда ўзини оқлаган илғор тажрибаларни оммалаштириш, меҳнаткашларни ижтимоий-иқтисодий манфаатлари ва ҳуқуқларини ҳимоялашда ишнинг турли усул ва услубларидан фойдаланиш ва бошқа муҳим масалалар юзасидан таклиф-мулоҳазаларини билдирдилар.

Газетамизнинг аввалги сонида ахборот берганимиздек, бирлашган касаба уюшмасининг тегишли органларига сайловлар бўлиб ўтди.

Ўзбекистон ёқилғи-энергетика, геология ва кимё саноати ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитасига Алишер Ҳамидович Ғуломов раис, Риҳсибой Ёқубов ва Ҳикматулла Раҳматуллаев раис ўринбосарлари этиб сайландилар.

Қурултой ишида Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши раисининг ўринбосари Э.Ёқубов ва «Ўзбеккимёсаноат» ассоциацияси бошқарувининг раиси Н.Юсупбеков қатнашдилар.

Будир ПЎЛАТОВ.

Ҳуқуқингизни кимдан сўрашни билинг

КОНСТИТУЦИЯВИЙ СУД: У НИМАНИ ҲАЛ ҚИЛАДИ?

Саҳифаларимизда муштарийларимиз қизиқишларини инобатга олиб қонун-қоидалар, тартиб ва низомлар юзасидан қачон, қаерга, қандай мурожаат қилиш керак эканлиги ҳақида иложи борича батафсил маълумот бериб боришга ҳаракат қилмоқдамиз. Ҳозирги кунгача кишилар қонунларни, органларнинг асосий иш фаолиятини яхши тушуниб етмаслик натижасида тегишли бўлмаган идораларга мурожаат қилишлари оқибатида кўпгина оворагарчиликлар келиб чиқмоқда.

Бу каби оворагарчиликларнинг олдини олиш мақсадида ҳуқуқий органларнинг асосий вазифалари тўғрисида батафсилроқ маълумот бериб боришни режалаштирдиқ,

Ушбу саҳифада Ўзбекистон Республикаси Конституциявий Судининг судьяси Генжемурат ПИРЖАНОВ билан суҳбатлашдик.

— Конституциявий суд, унинг фаолияти тўғрисида умумий маълумот бериб ўтсангиз.

— Конституциявий суднинг асосий фаолияти ҳамда вазифалари, унинг таркибий тузилиши тўғрисида 1995 йил 30 августда бўлиб ўтган Ўзбекистон Республикаси Олий мажлисининг 3-сессиясида қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий Суди тўғрисида»ги Қонунда кўрсатиб ўтилган.

Аниқроқ қилиб айтадиган бўлсак, Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди Ўзбекистон Республикаси қонунлари ва Олий Мажлис қабул қилган бошқа ҳужжатлар, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, ҳукумат ва давлат ҳокимияти маҳаллий органларининг қарорлари, Ўзбекистон Республикаси давлатлараро шартномалар билан олган ва бошқа мажбуриятлари Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мослигини аниқлайди. Қорақалпоғистон Республикасининг Конституцияси Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига, Қорақалпоғистон Республикасининг қонунлари Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқлиги тўғрисида хулоса беради. Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунларининг нормаларига шарҳлар беради. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунлари билан ўзининг ваколатлари доирасига киритилган бошқа ишларни кўриб чиқади. Конституциявий суд фақат Ўзбекистон Республикаси Конституциясига амал қилган ҳолда ишларни ҳал этади ва хулосалар беради.

Шуни яхши билиш керакки, Конституциявий суд ўзи кўриб чиқиши учун қонунда белгиланган шахсларнинг таклифига биноангина масалаларни қабул қилади. Яъни Олий Мажлис Ўзбекистон Республикаси Президенти, Олий Мажлис Раиси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, Олий Мажлис депутатлари умумий таркибининг камида тўртдан бир қисмидан иборат депутатлар гуруҳи, Олий суднинг Раиси, Олий хўжалик суди Раиси, Республика бош прокурори Конституциявий судга масалалар киритиш ҳуқуқига эга ҳисобланадилар. Шунингдек, Конституциявий суднинг камида уч судьяси ташаббуси билан ҳам масала киритилиши мумкин.

Конституциявий суд томонидан қонунга хилоф деб топилган низомлар, қонунлар ва бошқа норматив ҳужжатлар қабул қилинган вақтдан бошлаб юридик кучга эга бўлмаган деб ҳисобланади. Конституциявий суднинг тўхтами қатъий ва унинг устидан шикоятга ўрин бўлмайди. Қонунга мувофиқ, Конституциявий суд, агар тўхтам қабул қилинган вақтда номаълум бўлган янги муҳим ҳолатлар очилса, ёки тўхтам қабул қилинишига асос бўлган конституциявий нома ўзгарган бўлса, ўз ташаббуси билан тўхтамни қайтадан кўриб чиқиши мумкин. Конституциявий суднинг фаолиятига аралашишга йўл қўйилмайди ва бундай аралашиш қонунга биноан жавобгарликка тортилади.

— Конституциявий суд фуқароларнинг бевосита мурожаатлари асосида ҳам масалалар қабул қилиши мумкинми?

— Йўқ. Чунки фуқароларга Конституциявий судга масалалар киритиш ҳуқуқи берилмаган. Лекин улар ўз масалалари юзасидан Конституциявий судга масала киритишга ҳақли бўлган шахслар орқали мурожаат қилишлари мумкин. Шуни ҳам эслатиб ўтиш керакки, Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судининг судлов ҳуқуқи расмий қабул қилинган норматив ҳужжатларга нисбатан тадбиқ этилади. Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судига Республикамиз ҳудудида яшовчи ва илгари Республикамиз ҳудудида яшаб, эндиликда қардош республикаларда истиқомат қилаётган фуқаролардан, шунингдек, олий жазога ёки узоқ муддатга судланган маҳбуслар ёки уларнинг ота-оналаридан кўплаб шикоят аризалари келиб тушмоқда. Шундан кўриниб турибдики, фуқароларнинг кўпчилиги Конституциявий суднинг фаолиятидан бехабар. Агар улар шикоят ва аризаларини ўзларига тегишли ташкилотларга юборишса, мақсадга мувофиқ бўлур эди. Чунки Конституциявий суд ҳукумат ва давлат ҳокимияти маҳаллий органларининг қарорлари, Ўзбекистон Республикаси давлатлараро шартномалар билан олган ва бошқа мажбуриятларининг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мувофиқлигини текширади, лекин суд органларининг ҳукм ва қарорлари устидан назорат олиб бормайди. Фуқаролик ва жиноий ишлар ёки хўжалик низолари бўйича норози шахслар ёки тарафдорларнинг суд ҳукми ёки қарори устидан кассация тартибида шикоят бериши ёки прокурорнинг протест келтириши, шунингдек уларни кўриб чиқадиган суд органларининг номи, кўриб чиқиш муддатлари тегишлича Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал, Жиноят процессуал кодекси ва Хўжалик процессуал кодексларида белгиланади. Шунинг учун ҳам ҳозирда Республика Конституциявий судига шу маънода келиб тушаётган ариза ва шикоятларни ўзларига тегишли бўлган ташкилотларга юбормоқдамиз.

— Конституциявий суднинг таркиби тўғрисида ҳам тўхталиб ўтсангиз. Уларни сайлаш тартиблари қандай?

— Конституциявий суд Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимига биноан Олий Мажлис томонидан суд Раиси, Раис ўринбосари ва Қорақалпоғистон Республикасидан сайланадиган судьяни қўшган ҳолда Конституциявий суднинг беш аъзосидан иборат таркибда сайланади. Конституциявий суднинг ҳар бир судьяси якка тартибда сайланади. Олий Мажлис депутатлари умумий сонининг кўпчилик овозини олган шахс сайланган ҳисобланади. Конституциявий суд таркибидан камида тўрт киши сайланган тақдирда суд ўз фаолиятини бошлашга ҳақлидир. Судья Конституциявий суд таркибидан чиқиб кетган тақдирда Олий Мажлис қонунда белгиланган тартибда бошқа шахсни сайлайди. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 97-моддасига биноан ваколати тугаши муносабати билан истеъфога чиққан Президент умрбод Конституциявий суд аъзоси лавозимини эгаллайди. Судьяларнинг ваколат муддати — беш йил.

Дилором КАРИМ қизи суҳбатлашди

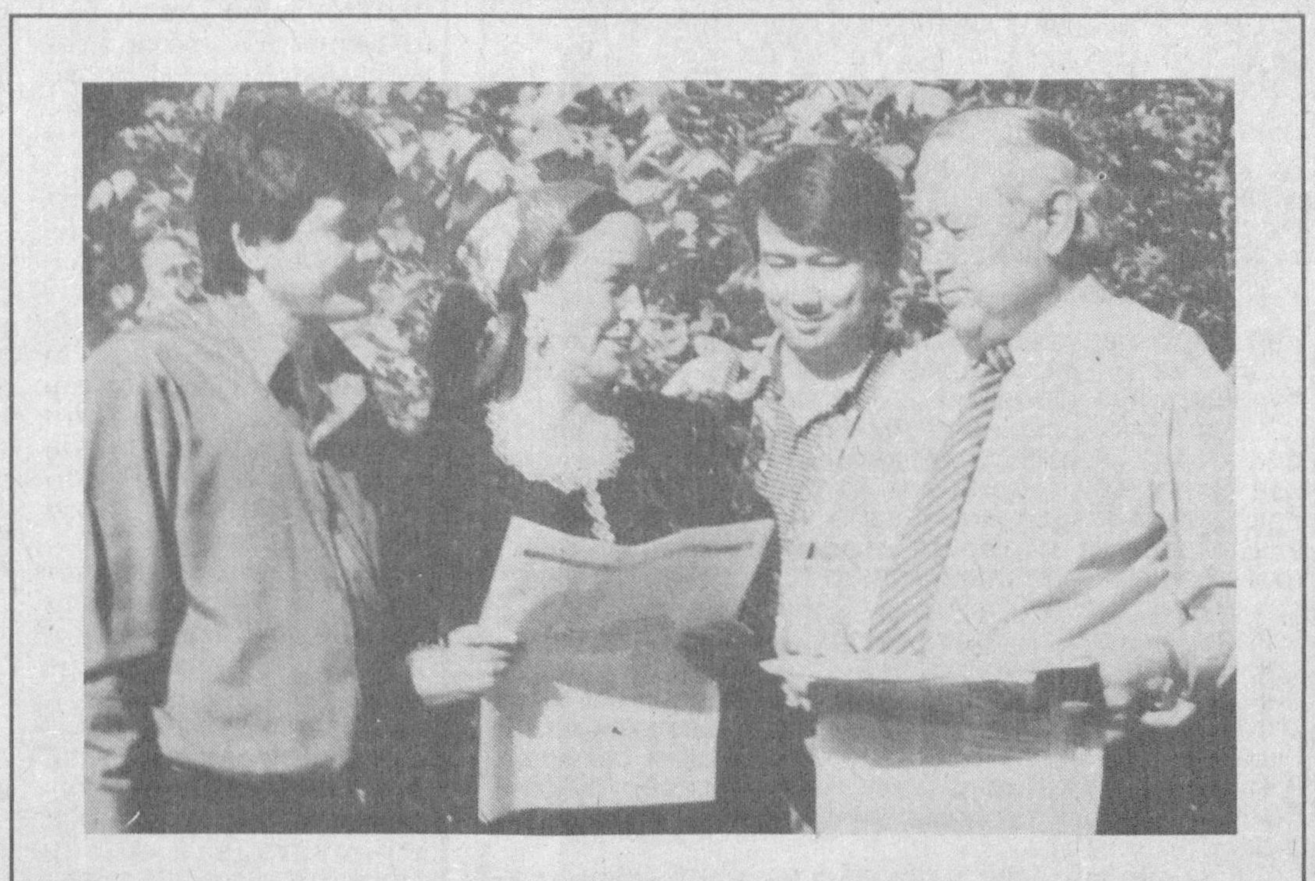

Самарқанд шаҳаридаги Темирйўл туман Давлат солиқ инспекцияси ходимлари ўз вазифаларини сидқидилдан ўташмоқда.

Суратда: (чапдан иккинчи) ҳуқуқий шахсларни солиққа тортиш бўлими бошлиғи Кибриё Пўлатова ҳамкасблари Ихтиёр Эргашев, Қувондиқ Дўсматов, Рустам Ҳақбердиевлар билан навбатдаги вазифаларни муҳокама қилаяпти.

Нурмамат АЛМУРОДОВ олган сурат.

ЮКСАК ҲУҚУҚИЙ ТАФАККУР — БУГУНГИ КУН ТАЛАБИ

Мамлакатимизда давлат қурилиши, сиёсат, иқтисодиёт, маънавият соҳаларида амалга оширилаётганислоҳотларнинг асосий мақсади эркин, ҳуқуқий, демократик давлат барпо этишдир. Бу олий мақсадга эришишда халқнинг ҳуқуқий жиҳатдан билимли бўлиши, жамиятнинг сиёсий фаоллиги, демократик тамойилларнинг кишилар онгига сингиб бориши муҳим аҳамият касб этади.

Бизнинг қонунларимиз одамлар онгида ана шу тушунчаларни шакллантиришга қаратилган. Бу эса ҳуқуқ тартибот идоралари, шу соҳа ўқув юртлари, ҳуқуқшунос олимлар олдида турган долзарб вазифадир.

Ўзбекистон ХХ асрнинг охирги ўн йиллигида мустақилликка эришиб, ўзига хос ва мос йўлини танлаб олди. Бу йўлнинг моҳияти бозор муносабатларига асосланган эркин фуқаролар жамиятини қуриш, халқимизга муносиб турмуш шароитини яратиб беришдан иборатдир. Энг муҳими шундаки, субъект масаласига алоҳида эътибор бериб, инсоннинг ҳуқуқини таъминлаш бутун дунёда долзарб ва мураккаб муаммо, ҳар бир давлатнинг муқаддас вазифаси бўлиб келган. Чунки, инсон ҳуқуқи тушунчаси жуда кенг бўлиб, унга нисбатан қарашлар ҳам хилма-хилдир.

Кейинги йилларда Ўзбекистонда бу борада ҳам жаҳон тажрибасига таянган ҳолда кўп ишлар амалга оширилди. Жумладан, Фуқаролик кодекси, Меҳнат кодекси, Гражданлик процессуал кодекси, Жиноят процессуал кодекслари қабул қилинди.

Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили, инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон миллий маркази, амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти каби ташкилотлар фаолият кўрсатмоқда.

Ўзбекистон инсон ҳуқуқини таъминлаш борасида дунёда ҳеч бир мамлакатдан кам бўлмаслиги керак. Инсон ҳуқуқини ҳимоя қилиш демократиянинг асоси ҳисобланади. Биз демократиянинг умумий тамойилларига қатъий амал қилган ҳолда, эркин демократик жамиятга босқичма-босқич ўтиш орқали бораяпмиз.

Ҳуқуқ ҳаётимизнинг ажралмас қисми бўлишига эришмоғимиз даркор. Бунинг учун эса янги қонун, фармон ва қарорлардан тўла хабардор бўлишимиз лозим. Айниқса, инсон ҳуқуқига дахлдор ҳужжатларни ҳар бир одам юрагидан ўтказиши, бу қонунлар унинг ҳаётига қандай таъсир қилишини англаб етмоғи лозим. Шунингдек, тайёрланаётган қонунлардан ҳам аҳоли хабардор бўлиши, яъни уларнинг қандай ишланаётгани, жамият назоратида туриши зарур. Энг муҳими, давлат бошқарувида, қонунларни ишлаб чиқаришда фуқароларнинг кенг иштирок этишини, қонунларимиз инсон ҳуқуқини таъминлашга, бошқача айтганда, халқимиз манфаатларига хизмат қилади.

Ҳар бир ишнинг муваффақиятли бўлиши кадрларга боғлиқлиги сир эмас. Шунинг учун малакали кадрлар тайёрлаш масаласига жиддий эътибор бериш зарур. Лекин ҳозирги баъзи олий ўқув юртларида ёшларга таълим бераётган профессор ва ўқитувчиларнинг бир қисми ҳалигача эски замон дастурлари асосида ишламоқда, бундай шароитда эса ёшларимизнинг замон талабларига мос мутахассис бўлиб етишиши мумкин эмас. Шунинг учун эски дастур ва дарсликлар ўрнига янги замонавий талабга жавоб бера оладиган ва хизмат қила оладиган янги дастур ҳамда дарсликларни яратиш зарур.

Б.ЖОНБОҚИЕВ,
Т.ЮНУСОВ,
Тошкент молия институти доцентлари.

ҲУҚУҚИЙ САҲИФА

Биздан сўрабсиз...

Саволларга Республика касаба уюшмалари Федерацияси меҳнат ҳуқуқлари бош инспектори, юридик бўлим мудири Ҳамидулла ПРЕМҚУЛОВ жавоб беради

Президентимиз Фармонлари билан биз уруш қатнашчилари ногиронларига давлат транспортида бепул юриш имтиёзи берилган. Афсуски, ҳозирги шароитларда, айниқса биз қишлоқ аҳолисига жуда қийин бўляпти. Давлат автобусининг ўзи йўқ, барчаси хусусийлаштириб олинган. Қайси транспортга чиқмайлик, қани пулини тўлаб қўйчи, бўлмаса туш дейишади. Ўртада сарсонмиз, бизга тушунтириб беринг, хусусийлаштириб олинган автобусларга бизнинг имтиёзларимиз ўтадими йўқми?

Бир гуруҳ уруш қатнашчилари, II группа ногиронлари: БОБОЕВ, ТИЛАНОВ, РАСУЛОВ, ШАРИПОВ, ИБРАГИМОВ, БЕРДИЕВ, ЖОМАТОВ, МУҲАММАДИЕВ. Сурхондарё вилояти, Узун ноҳияси, Б.Омонов жамоа хўжалиги.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан 1996 йил 30 августда қабул қилинган «Шаҳар йўловчи транспортидан бепул фойдаланишни тартибга солиш ҳақида»ги қонунида ҳарбий хизматчилар жумласидан бўлмиш 1941-45 йиллар уруши қатнашчилари, шу уруш ногиронлари ва бу ногиронлар (1-гуруҳдагилар)ни узатиб борувчилар, Афғонистон ҳудудидаги жангда қатнашган байналминалчилар, кўзи ожиз ногиронлар ва уларни кузатиб борувчилар, Чернобль ҳалокатидан ҳасталанганлар, ҳақиқий ҳарбий хизматдагилар, старшина, прапоршик, катта прапоршик, мичман, катта мичманларга шаҳар йўловчи транспортидан (таксидан ташқари) бепул фойдаланиш ҳуқуқи берилган.

Хусусийлаштириб олинган автобуслар маълум йўналишда ҳаракатланиб, йўловчиларни ташишлари учун тегишли мутасадди ташкилотдан рўйхатдан ўтиб руҳсатнома олган бўлишлари керак. Ўз навбатида улар ҳам юқорида қайд этилган қонунга амал қилишлари керак.

* * *

Дадам билан ойим атиги 10 йил турмуш қуришган экан. Кейин айрим сабабларга кўра ажрашиб кетишган. Шундан кейин ойим билан мен ва иккита укам, ойимнинг дадалари-бувамникида яшаб келдик. Бувам ўзидан тинчиган: қизларини чиқариб, ўғилларини уй-жойли қилган. Турган уйимизни бувам ойимнинг номига ўтказган. Ҳаммаси қонуний. Лекин охирги пайтларда бувам сенларни уйдан қувиб чиқараман деб, қўрқитадиган одат чиқарди. Менинг ёшим 18 да, укаларим биттаси 9-чи, иккинчиси 10-синфларда ўқишади. Ойим мактабда дарс беради. Айтингчи, бувам турган уйимиздан ҳайдаб чиқариши мумкинми?

...Илтимосига кўра шахси ва манзили кўрсатилмади.

Саволга тўлақонли жавоб бериш учун бувангиз уй-жойни онангизнинг номига қандай шартларда ўтказиб берганликларини билиш зарур эди. Яъни, уй-жой ҳадя шартномаси билан берилганми, вақтинча фойдаланишга берилганми, уйни ҳаммасими ёки бир қисмими ва ҳ.к.

Агар уй-жой онангизга бувангиз томонидан қонунчиликнинг ҳамма талабларига риоя қилинган ҳолда бепул берилган бўлса у ҳолда бу уй-жой Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 502- моддасига биноан ҳадя қилинган ҳисобланади ва шу Кодекснинг 207-моддасига асосан ҳусусий мулк деб тан олинади. Демак, бу уй-жойдан сизларни чиқариб юбориши мумкин эмас.

* * *

Оиласида бирор киши вафот этганларга, маҳалладан ёрдам кўрсатиладиган бирор ҳуқуқий ҳужжат ёки тавсия борми? Ёрдам миқдорининг чегараланган миқдори кўрсатилганми?

Турсунбой АБДУКАРИМОВ

Йўқ. Маҳалладан моддий ёрдам кўрсатилишини мажбурловчи ҳеч қандай ҳужжат йўқ. Лекин, «Давлат ижтимоий суғурта бўйича нафақаларни тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги Низом»га биноан ишлаётган ходим ёки унинг оила аъзоси вафот этганда дафн қилиш учун нафақа берилади. Бу нафақанинг миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг уч баравари этиб белгиланган.

Юқорида қайд этилган Низом Ўзбекистон Республикаси ижтимоий таъминот вазирлиги томонидан тегишли вазирликлар билан келишилган ҳолда тасдиқланган ва 1998 йил 3 апрель куни 430-сонли рақам билан Адлия вазирлигида рўйхатга олинган.

ҲУЖЖАТЛАР-ДАВЛАТ МУЛКИ

Қашқадарё вилоят ҳокимлиги архив бўлими мудири Абдурашид Бўтаев билан суҳбат.

- Республикамиз мустақил бўлгач, архив ишларининг аҳамияти янада ошди. Вилоят ҳужжатгоҳларидаги барча ҳужжатларни рўйхатга олиш ва ҳужжатларнинг узоқ муддат сақланишини таъминлаш учун қандай зарур техник ва технологик ишлар амалга оширилмоқда?

- Архив мутахассислари орасида: «Тарихсиз ҳужжат, ҳужжатсиз давлат бўлмайди»,-деган гап бор. Дарҳақиқат, ҳар бир тарихий ҳужжат давлат мулки, халқнинг бойлиги ҳисобланади. Чунки ҳужжатларда мамлакат ва халқнинг ўтмиши акс этади. Улуғ ёзувчи Абдулла Қодирий таъбири билан айтганда, «ўтмишга қайтиб хайрли ишларни кўришда» ҳужжатлар жудаям асқотади.

Маълумки, Қашқадарё қадимий, кўҳна ва ҳамиша навқирон ўлка. Юртимиз тарихий ёдгорликларга жуда бой. Элимиз ҳам, вилоят раҳбарияти ҳам тарих ва архивнинг аҳамиятини тушунади, қадрига етади, десам муболаға бўлмайди.

Хайрли иш

Вилоят ҳокимлигининг ташаббуси билан архив учун махсус мослаштирилган беш қаватли бино қуриб битказилди ва ишга туширилди. У беш юз минг сақлов бирлигига мўлжалланган.

Вилоят архивининг Қарши, Шаҳрисабз, Муборак, Ғузор туманларида филиаллари, бундан ташқари 11 туманда хўжалик ҳисобидаги шахсий таркиб ҳужжатлари мавжуд бўлиб, уларда қисман қадимги даврга оид, асосан эса вилоят ташкил топган 1924 йилдан буёнги ижтимоий ҳаётга оид ҳужжатлар сақланади. Вилоятимиз архивчиларининг асосий мақсади-юртимиз ва элимиз тарихига оид ҳужжатларни жамлаш, йиғиш, уларни авлодларга бутун ҳолда етказиш учун муносиб сақлаш, ҳужжатлардан тўғри фойдаланишни ташкил этишдир. Вилоят телевиденияси ва маҳаллий матбуот билан ҳамкорликда ҳужжатларнинг аҳамияти ҳақида омма билан иш олиб боряпмиз. Ҳозирги кунда бизда мавжуд ҳужжатларнинг асосий қиисми қоғозда бўлгани учун вақт ўтиши билан уларнинг матни ўчиши мумкин. Ҳужжатларни сақлаш борасида биз бир қанча ривожланган мамлакатларнинг иш тажрибасини ўргандик. Ниятимиз-бу борада ҳам жаҳон стандартларига эришишдир. Бу йўлда биз қоғоздаги мобилларни замонавий компьютерларга кўчиришни мўлжалламоқдамиз. Ана шунда ҳар бир ҳужжатнинг умри узаяди, улардан фойдаланиш осонлашади. Вилоят давлат архивида нафақат давлат ҳужжатлари, балки вилоятдан етишиб чиққан кўзга кўринган шахслар-меҳнат, уруш қаҳрамонлари, зиёлиларнинг шахсий ҳужжатлари ҳам сақланади.

- Вилоят ҳужжатгоҳларида қанча ҳужжат сақланади?

- Умуман олганда, ҳозирги кунда, вилоят архиви ва унинг филиалларида 1014 жамғармада 106 минг 34та сақлов бирлиги сақланмоқда. Шу жумладан 8та шахсий келиб чиқиш шаклидаги 284та сақлов бирлиги, 4425 суратли ҳужжатлар, 4995та ўта муҳим ҳужжатлар сақланади. Ўн бир тумандаги шахсий таркиб архивида 1054та жамғарма бўлиб, уларда 165 минг 409та шахсий таркиб ҳужжатлари сақланмоқда. Бу жуда катта бойлик эканини мутахассислар яхши билишади. Ўтган йили 6787та фуқаролик сўровига жавоб берганмиз. Шулардан 5,5 мингга яқин сўровга ижобий жавоб берилган. Бундан ташқари биз ҳар йили ташкилот ва муассасаларга уларнинг юбилейларига оид ҳужжатлардан нусхалар тақдим этамиз.

- Бугунги кунда архив ишида қандай муаммолар мавжуд, деб ҳисоблайсиз?

- Афсуски, архив ишининг бугунги кун талабига жавоб беришини таъминлашда бир қатор муаммолар ҳам йўқ эмас. Буларнинг энг асосийси-мутахассисларнинг етишмаслигидир. Бизда араб ва лотин алифбосидаги матнларни ўқий оладиган мутахассисларга эҳтиёж катта. Биз мавжуд архивчиларимизга шу йўналишда қўшимча равишда маълумот бериш дастурини ишлаб чиқдик. Шу ўринда архивни-мутахассисларнинг меҳнати кўпроқ эътиборга лойиқлигини ҳам айтмасдан ўтиб бўлмайди.

Мустақиллик ўзбек архивчилигида янги даврни бошлаб берди. Узоқ ва яқин ўтмишимизга, элимизнинг озодлик учун кураш тарихига янгича қараш шаклланди. Шу пайтгача яшириб келинган айрим ҳужжатларни авлодларга етказиш, янги тафаккурни шакллантиришда архив ишининг жамият ҳаётидаги тутган ўрни беқиёсдир. Мустақилликнинг ҳар бир одимини ҳужжатларда акс эттириш ва уни келажак авлодларга етказишни таъминлаш биз-архивчиларининг олдида турган асосий вазифадир.

Салим АШУРОВ суҳбатлашди.

Ҳодиса

БАНК ҚЎРИҚЧИСИГА ҲУЖУМ

Бухорода «Фалон банк қўриқчисига ҳужум қилиниб, унинг тўппончасини олиб кетишибди, фалон миллион сўм пул ўғирланибди» деган гаплар пайдо бўлди.

Биз бу миш-мишларнинг ҳақиқатга қанчалик яқинлигини билиш мақсадида Бухоро шаҳар ички ишлар бошқармаси бошлиғи ўринбосари, милиция подполковниги С.Нурматов билан учрашдик.

- Шундай ҳодиса ҳақиқатан ҳам рўй берди,-деди С.Нурматов. - Вилоят акциядорлик тижорат саноат қурилиш банки соқчиси, милиция катта сержанти Улуғбек Мирзаевга иш жойида оғир тан жароҳати етказилиб, тўппончаси олиб кетилганди. Лекин банкдан пул ўғирланмаган. Жиноят содир этилганлиги тўғрисидаги хабар олиниши билан вилоят прокурори раҳбарлигида тезкор гуруҳ тузилди. Жиноятнинг ўзига хослиги, қурол ишлатилиши мумкинлиги инобатга олиниб, қидирув эълон қилинди. Қисқа муддат ичида Бухоро шаҳрида яшовчи, ҳеч қаерда ишламайдиган 35 ёшлар чамасидаги шахс қўлга олинди. Олиб кетилган тўппонча унинг уйидан чиқди. Хайрият ишлатилмаган экан.

Бухоро вилояти прокуратурасидан маълум қилишларича, дастлабки терговдаёқ гумондор айбини бўйнига олган.

Илҳом САФАР, ЎзА мухбири.

Шартномавий муносабат ва ҳуқуқ

ТЕНГЛИК КАФОЛАТЛАНГАНМИ?

Олдиндан айтиб қўя қолайлик. Шахсий таҳлилга асосланиб, айрим танқидий мулоҳазаларимизни билдирмоқчимиз. Чунки ҳали кўпчилигимиз шартномалар асосида ишлашга ўрганганимиз йўқ. Хусусан, шартномаларни тузишда, шартнома матнида томонларнинг мажбуриятларини, жавобгарлигини, ҳуқуқларини белгилашда анчагина нуқсонларга, бир ёқламаликка йўл қўйилмоқда. Ушбу фикримизни қуйидаги далиллар билан асослашга ҳаракат қиламиз.

Булунғур туманидаги «Булунғур» жамоа хўжалигида ҳам бошқарув ва пудратчи звенолар ўртасидаги ишлаб чиқариш муносабатлари шартнома асосида расмийлаштирилган. Масалан, 1998 йил 3 мартда имзоланган шартномага мувофиқ хўжалик бошқаруви 0,5 гектар ҳосилли токзорни Муҳаббат Хидирова бошлиқ оилавий пудратчилар звеносига 10 йил муддатга ижарага берган, Шартноманинг биринчи бўлимида олинадиган ҳосил (ҳосилдорлик), 1998 йилда ҳосилга тўланадиган ҳақ миқдори, соф даромад миқдори белгиланган. Шунингдек, иккинчи бўлимда томонларнинг мажбуриятлари кўрсатилган. Умуман, бу шартномани ижара учун қабул қилиш мумкин. Лекин, фикримизча, ҳуқуқ ва жавобгарликка дахлдор ҳар қандай ҳужжат мукаммал тузилганлиги, шартлар ва жавобгарлик даражасининг аниқлиги, ҳуқуқлар кафолатланганлиги билан аҳамиятли ва қадрли бўлади.

«Булунғур» жамоа хўжалиги бошқаруви ва оилавий пудратчилар ўртасида тузилган шартномаларда томонларнинг мажбуриятлари, жавобгарлиги, ҳуқуқлари алоҳида-алоҳида кўрсатилмаган. Бунинг устига бир ёқламаликка ҳам йўл қўйилган. Масалан, оила пудрати жамоаси мажбуриятлари қисмига киритилган 2.6-банд жавобгарликка дахлдор бўлимга, 2.8-банд эса қўшимча шартларга оид бўлимга ёзилса мақсадга мувофиқроқ бўлади. Афсуски, шартномада «Қўшимча шартлар» бўлими мутлақо йўқ.

Энди томонларнинг мажбуриятлари ҳақида. Тўғриси, томонлар ўз мажбуриятларини чуқур ҳис қилиб, онгли равишда бажаришга интилиши учун мажбуриятни бажармаган томонга нисбатан таъсирчан жавобгарлик чоралари қўлланилиши белгиланиши зарур. Биз таҳлил қилаётган шартноманинг 2.6-бандида «Пудратчининг айби билан белгиланган режадаги маҳсулот ишлаб чиқарилмаганда, қопланмаган маҳсулот миқдори бозор баҳосида хўжаликка тўланади ёки шу маҳсулот қиймати пудратчи ҳисобидан шахсий мулк ҳисобидан ундирилади»-деб ёзилган. Айнан бунинг ўзига эътирозимиз йўқ. Мажбуриятни бажармаган томон жавобгар бўлиши шарт. Аммо қишлоқ хўжалигида маҳсулот етиштириш жараёни фақат пудратчининг ўзигагина боғлиқ эмаслиги тушунарли-ку?! Айниқса, бугунги кунда техника, кимёвий воситалар, зараркунандалар ва ўсимлик касалликларига қарши кураш воситалари етишмаётганлиги сир эмас. Табиат билан боғлиқ ҳолатлар ҳам кўзда тутилмаган. Шартномада пудратчининг жавобгарлиги белгиланар экан, шунга мутаносиб тарзда хўжалик бошқарувининг жавобгарлиги ҳам бўлиши муҳимдир. Бинобарин, мазкур шартномада хўжалик айби билан маҳсулот етиштириш режаси бажарилмаганда бошқарувнинг жавобгарлиги ва пудратчининг ўзига етказилган зарарни ундиришга оид ҳуқуқлари назарда тутилмаган. Ҳеч бўлмаса, бундай ҳол юз берганда пудратчини жавобгарликдан озод қилиш кафолатланиши керак. Яна бир нарсага эътибор беринг. Таҳлил этилаётган шартноманинг 2.8-бандида «Бригада бошлиғи пудратчининг асосий раҳбари ҳисобланиб, хўжалик ва пудратчи ўртасида алоқа хизматини олиб боради ва унинг топшириқларини пудратчи бажариши шарт»-дейилган. Мазкур банднинг мазмуни шартномадаги бирёқламаликнинг сабабларини изоҳлайди. Аслида эса шартномавий муносабатларда «раҳбарлик» тушунчаси бўлмаслиги талаб этилади. Бу маъмурий-буйруқбозлик усулининг қолдиғидир. Ҳолбуки, бригада бошлиғи хўжалик бошқарувининг вакили, холос. «... Унинг топшириқларини пудратчи бажариши шарт»-деган жумла мажбурий бўйсиниш маъносини билдиради. Эркин иқтисодий муносабатлар (фаолият)ни кафолатловчи қонунларда мажбурият олишнинг ихтиёрийлиги белгиланган. Деҳқончасига айтганда, ўзингиз шарт қўйдингизми, иккинчи томоннинг ҳам шартини қабул қилинг. На ҳуқуқ, на жавобгарлик меъёрдан ошиб ҳам кетмаслиги, кам ҳам бўлмаслиги керак. Томонларнинг имкониятига, ваколатига мутаносиб равишда тенглик таъминлангандагина меҳнатга муносабат тубдан ўзгаради.

Пудратчи звенолар билан шартнома тузишга, шартномавий муносабатларни қарор топтиришга Челак туманидаги «Ўзбекистон», Оқдарё туманидаги «Янгиобод» жамоа хўжаликларида эътиборсиз қаралаётганига гувоҳ бўлдик. Бунинг сабаблари, биринчидан, хўжалик раҳбарлари ва айниқса, мутасаддилар кундалик ишлаб чиқариш ташвишлари билан кўпроқ банд бўлиб қолаётганлигида, иккинчидан меҳнаткашларнинг ҳуқуқий билими етарли эмаслигидадир. Президентимиз шартномавий муносабатлар бозор иқтисодиёти ривожланишининг ҳуқуқий асоси эканлигини қайта-қайта уқтираётгани бежиз эмас. Бу қонун устуворлигини ҳам таъминлайди. Қисқаси, шартномавий муносабатларда ҳуқуқ тенглиги ва кафолати энг муҳимдир.

Р.ҚУРБОНОВ, «Ишонч» мухбири.

ИСЛОМИЙ ҚАДРИЯТЛАР ВА ДИНИЙ ЭКСТРЕМИЗМ

Ўзбекистон ўз мустақиллигига эришгач мамлакатимиз ижтимоий, сиёсий, маънавий ҳаётида қўлга киритилган катта ютуқлардан бири кишиларнинг диний эътиқодларига, асрлар давомида шаклланиб кетган диний мерос ва қадриятларга хурмат билан қарашдир. Барча фуқароларнинг виждон эркинлиги хуқуқи Ўзбекистон Конституциясида ҳам ўз ифодасини топди. Совет тоталитар тузуми емирилганидан кейин инсон маънавий камолатининг муҳим омилларидан бири бўлган дин мамлакатимиз ижтимоий-маънавий ҳаётида ўзига муносиб ўринни эгаллади.

Ислом дини инсонларни асрлар давомида аҳилликка, ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликка чорлаган, зўрлик ва зўравонликни, адолатсизликни қоралаган, ҳар бир шахсни ҳалоллик, иймонлилик, инсофлилик, инсонпарварлик, меҳнатсеварлик руҳида тарбиялашга катта таъсир кўрсатган. Ўн тўрт аср давомида Исломий қадриятлар ўзбек халқининг бир неча минг йиллик тарихий анъаналари, урф-одатларига ҳам чуқур синггaн, уларни ривожлантирган. Республика Олий Мажлисининг яқинда бўлиб ўтган сессиясида ҳам президентимиз дунёвий давлат ва демократик жамият қурилаётган Ўзбекистонда динга бўлган адолатли муносабатнинг асосий мезонлари ва мақсадларини аниқ кўрсатиб берди. Ҳозир ислом динининг маънавий қадриятлари мамлакатимизда юз бераётган миллий ўйғониш ва покланиш жараёнининг таркибий қисмига, муҳим омилларидан бирига айланди. Шу билан бирга илк ўрта асрларда пайдо бўлган диний ақидаларни XX аср охири ва XXI аср бошидаги барча ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, ҳуқуқий, ахлоқий муаммоларни, инсон маънавий камолати масалаларини тўғри ҳал этишнинг ягона мезони ва ҳаками деб тушуниш ҳам тўғри эмас. Афсуски сўнгги йилларда бўлган ва бўлаётган айрим воқеалар ислом динининг моҳиятига зид бўлган, ҳокимиятпарастлик, жаҳолатпарастлик билан боғлиқ экстремистик ҳаракатларнинг кучайишига ҳам олиб келди.

И. Каримов ҳақли равишда:»... биз ҳеч қачон ди-

1

ний даъватлар ҳокимият учун курашга, сиёсат, иқтисодиёт ва қонуншуносликка аралашиш учун байроқ бўлишига йўл қўймаймиз», деб айтган эди.

Буюк бобокалонимиз Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Бобур ва бошқалар динга чуқур ихлос ва эътиқод билан қарагани маълум. Юқорида айтилган буюк давлат арбоблари руҳонийларни ҳурмат қилсалар ҳам уларни давлат ишларига аралаштирмаганлар, диний экстремистик таълимотларга нисбатан муросасиз муносабатда бўлганлар. Бобур ўзининг фарзандлари ва набираларига қилган васиятларида диний мазҳабларнинг бирортаси томонига ўтиб олмаслик, бошқа динларни камситмаслик кераклигини кўрсатган. Унинг фикрича бундай йўл кўп миллатли мамлакатда тинчлик, тотувлик, осойишталикни сақлашнинг асосий шартидир. Узоқ тарихимизнинг бу сабоқлари ҳозирги тараққиётимиз учун ҳам катта амалий аҳамиятга эга.

Виждон эркинлиги принципларига биноан ҳар бир фуқаро динни ҳам, ҳурфикрликни ҳам, ҳатто атеистик ғояларни ҳам тарғиб этиш ҳуқуқига эга. Лекин, дин ва атеизм дунёвий, демократик давлат олиб бораётган сиёсатнинг асоси ва мезони бўла олмайди.

Маълумки, бугунги кунда юртимизда анчагина гап-сўзга сабаб бўлаётган ваҳҳобийлик ғоялари ўтмишда Марказий Осиёда яшайдиган мусулмонлар ўртасида тарқалмаган эди. Ҳозир эса бизнинг диний, миллий қадриятларимиз мезонларига сиғмайдиган ваҳҳобийлик ғоялари катта маблағларга эга бўлган ажнабий кучлар ва уларнинг маҳаллий маслакдошлари томонидан тарғиб этилмоқда.

Ваҳҳобийлик ғоялари бизнинг кўп асрлик маданиятимиз моҳиятига, Ислом динининг қадриятларига, мустақил тараққиётимиз манфаатларига бутунлай қарама-қаршидир. Ҳозир ваҳҳобийлар ўз ғояларини миллий онгги, сиёсий маданияти, Ватан ва халқ олдидаги бурч ва маъсулият туйғуси тўла шаклланмаган ёшлар ўртасида тарғиб этишга уринмоқдалар. Бундай шароитда баъзан эҳтирослар ақлидроқдан устун келиб қолади. Ҳиссиёт ва эҳтирос-

2

лар таъсирига тушиб қолган инсон бирор муаммони чуқур таҳлил этиш имконидан ҳам маҳрум бўлиб қолади. Бу эса адолатсизликларга, беҳуда қон тўкишларга, давлат қабул қилган қонунларни оёқ-ости қилишга олиб келади. Қонунни менсимаслик-уни қабул қилган жамиятни ҳам менсимасликдир.

Ваҳҳобийликнинг миллий маданий меросимиз, ислом дини қадриятларига бутунлай зид эканини қуйидаги далиллар асосида кўрсатиш мумкин.

Ҳадисларда «Ватанни севмоқ иймондандир», деган ҳикматли фикр бор. Ягона Ватанни парчалаб ташлашга, унинг тараққиётидаги мураккаб даврида вазиятни оғирлаштиришга интилиш, ягона миллат вакилларини бир-бирига қарама-қарши қўйиш — Ватанга бўлган севгининг, бинобарин, иймонлиликнинг белгиси эмас.

Ваҳҳобийлар ҳозирги шароитда юртимиздаги вазиятни оғирлаштиришга интилиб миллат ва ватан манфаатларига хиёнат қилмоқдалар, диний қадриятлардан ҳам чекинмоқдалар. Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлаш мураккаб, қийин шароитларда амалга ошмоқда. Бизга совет тоталитар тузумидан оғир иқтисодий, ижтимоий, маънавий мерос қолди. Бу қийинчиликларни фақат ўзимиз, ўз кучимиз ва иродамизга таяниб, ижтимоий, миллий ҳамжиҳатлигимизни мустаҳкамлаб ҳал этишимиз мумкин. Дунёда бизга беғараз ва беминнат ёрдам берадиган давлатлар ҳам бор. Юртимиз бой бўлса, ҳаммамиз бой бўламиз, тинч бўлса-тинч бўламиз. Ҳар биримизнинг орзу-умидларимиз ватан истиқболи билан боғлиқ. Буюк режалар амалга оширилиши учун юртимизда тинчлик, осойишталик, барқарорлик бўлиши лозим.

Мусулмончилик - этиқодий бирликдир, бағри кенгликдир. Лекин, бир дин доирасидаги эътиқодий бирлик бошқа динларга ишонувчиларни, ёки умуман динга ишонмайдиганларни қоралаш, уларни таъқиб этиш, тазйиқ кўрсатиш керак, деган маънони билдирмайди. Қуръони Каримда, «динда мажбурлаш йўқ», деган инсонпарварлик ғоялари олдинга сурилган. Демак, кишилар бирор динга ўз эътиқоди, иймонига таяниб киради. Уларни мажбурлаш, ёки динга

3

эътиқод қилмагани, бошқа мазҳабларга мансублиги учун қоралаш, таъқиб этиш, уларга нисбатан зўрлик усулларини қўллаш исломий қадриятларга бутунлай зиддир. Умуминсоний, дунёвий қадрият бўлган виждон эркинлиги динга ишонишнигина эмас, балки, ҳеч қандай динга ишонмаслик ҳуқуқини ҳам ўз ичига олади. Ваҳҳобийлар эса бу қадриятдан чекиниб, одамларни зўрлик билан динга ишонишга мажбур қилиш, камситиш ҳақорат қилиш даражасигача бордилар. Одамларни қасам ичишга, бирор бир талабни бажаришга мажбурлашга уриниш ҳам тазйиқ ва зўравонликнинг кўринишидир, бинобарин, Қуръони Каримда айтилган фикрларга тескари бўлган ҳаракатдир.

Ҳозир XXI аср бўсағасида яшамоқдамиз. Янги асрда ҳам жамият ривожланишини белгиловчи асосий омил-фан, техника, технология, маданият тараққиёти бўлади. Бу даврда ҳам одамларнинг маънавий камолотига устивор аҳамият берилади. Маънавий баркамол инсонни тарбиялашда диннинг ҳам ўзига хос ўрни бор. Лекин, ёшлар фан, техника, технология асосларини чуқур билиши, ривожлантириши ва ҳаётга қўллаш имконига эга бўлиши керак. Агар ёшлар, экстремистлар таъсирига берилиб, замонавий фанлар ва маданиятни чуқур ўрганишга ҳаракат қилмасалар, дунёдаги энг қолоқ мамлакатлардан бири бўлиб қолаверамиз, ривожланган мамлакатларга қарам бўламиз.

Дин - инсон фикри ва қалбидаги иймондир, эътиқоддир. Бу иймон ва эътиқод қанчалик мустаҳкам эканини инсоннинг ташқи қиёфасига қараб белгилаб бўлмайди. Иймонли кишилар қандай кийим кийиб юрмасин, ўз эътиқодига содиқ бўлиб қолаверадилар. Шу жиҳатдан йигитларни соқол қўйишга, қизларни ҳижоб кийишга ундовчи даъватлар зарарлидир. Ҳижоб эса диний кийим эмас, балки миллий кийимдир. Қумли саҳроларда яшаган араблар ислом дини келиб чиқмасдан минг йиллар олдин ҳам ҳижоб кийиб, қум бўронларидан ўзларини сақлаб юришган. Бошқа динларга эътиқод қилувчи араб аёллари ҳам ҳижоб кийиб юришади. Очиғини айтганда, ҳижоб кийган аёллар, соқол қўйган эркаклар ўз-ўзи-

4

дан мусулмон бўлиб қолавермайди. Мусулмон динига мансуб бўлган татар, бошқирд, қозоқ, қирғиз аёллари ҳеч қачон юзини бекитиб юрмаган. Шу билан улар мусулмончиликдан чиқиб қолган эмас. Яна такрор айтаман, дин эътиқодлилик даражаси билан белгиланади. Ҳижоб кийиб, ҳадис ва шаъриатга хилоф иш қилиб юрган аёллар ҳам кам эмас.

Ваҳҳобийларнинг ғоявий раҳбарларидан бири, агар эътиқод тўғри келмаса ота-онадан, қариндош-уруғдан ҳам юз ўгириш керак, деган фикрни айтган. Умуман ваҳҳобийлик ғояларида ҳақиқий мусулмон бошқа динга мансуб бўлган, ёки динга ишонмайдиган кишилар билан алоқада бўлиши, улар билан бир бурда нонни бўлиб ейиши ҳам тақиқланади. Бундай кишилар билан дўст бўлиш, уларга уйланиш ҳам мумкин эмас эмиш.

Бу фикрлар исломий қадриятларга ҳам, инсонийлик фазилатларига ҳам бутунлай зиддир.

Ҳадисларда айтилишича, «ота-онага итоат қилиш тангрига итоат қилишдир, уларнинг олдида гуноҳкор бўлиш тангри олдида гуноҳкор бўлиш билан баробардир». Демак, ҳар бир инсонни муқаддас бурчи ота-онани эъзозлаш, ҳурмат қилиш, уларнинг хизматига тайёр бўлишдир. Ҳадисларда Расули Акрамнинг яна шундай табаррук сўзлари келтирилади: «Ота-оналарнинг кексалик вақтида ҳар иккисини ёки бири бўлмаганида бошқасини рози қилиб жаннатий бўлиб олмаган фарзанд хор бўлсин ва яна хор бўлсин».

Ислом маданиятининг таркибий қисми-санъатдир. Бугун мусулмон маданияти тарихида санъатсеварлик маънавий қадриятларнинг муҳим таркибий қисми бўлиб келган.

Исломий қадриятларга оид бўлган асарларнинг бирортасида ҳам тўйларда санъатчилар иштирок этишни тақиқлайдиган фикрларни учратмадим. Қуръони Каримнинг бирор жойида мусулмонларнинг тўйида мусиқа чалинмасин, ашула айтилмасин, рақсга тушилмасин, деган фикр йўқ. Аксинча, Расули Акрам ҳаёт вақтиларида унинг яқинлари ўтказган тўй маросимларида мусиқа чалингани, ашула айтилгани, пайғамбаримиз бу ишларни маъқуллагани ҳа-

5

қида маълумотлар бор. Акс ҳолда тўй-билан мотам маросимларининг фарқи қолмайди.

Сўнгги вақтларда Наманган вилоятида хурофот ботқоғига ботган баъзи бир бағритошларнинг жиноий ишлари натижасида бегуноҳ одамлар калтакланди, ҳақорат қилинди, баъзилари қотиллар қўлида ҳалок бўлди. Ҳалок бўлганлар ичида милиция ходимлари, таниқли санъатчилар бор. Бу ишлар диний нуқтаи назардан, катта гуноҳ, дунъёвий нуқтаи назардан кечириб бўлмайдиган жиноятдир. 1991 йил ёзида, Ўзбекистонга араб мамлакатларининг биридан меҳмонлар келди. Бу меҳмонлар билан учрашишга тўғри келди. Улар Ўзбекистоннинг қаерига боришса, ишлаб турган ва қурилаётган янги масжидларни кўришар, ҳар учрашувда диний ишлар ривожи учун пул беришарди. Мен ҳам уларни ТошДУ га таклиф этдим, меҳмон қилиб, совға-саломлар бердим. Суҳбат вақтида университет олимлари мусулмон маданиятини ўрганиш бўйича маълум илмий ишлар қилишаётганини, талабаларга араб тили ва ёзуви ўргатилаётганини, қадимий қўлёзмаларни таржима қилиш ва нашр этиш учун маблағлар етишмаётганини айтдим. Улар сўзларимни диққат билан тинглашди, лекин университет эҳтиёжлари учун бир доллар ҳам беришмади. Кўрдингизми, Ўзбекистоннинг дунёвий тараққиёти, ўзбеклар замонавий фан ва техника асосларини эгаллаши, малакали мутахассисларни тарбиялаши улар учун аҳамиятли эмас.

Ҳозир Ўзбекистон мураккаб шароитларда истиқбол сари дадил қадамлар ташлаб бормоқда. Бу йўлда ютуқлар ҳам, қийинчиликлар ҳам, камчиликлар ҳам бор. Лекин, мустақиллик шундай буюк неъматки, уни асло қўлдан бой бериб бўлмайди. Бу йўлда бошбошдоқлик, ҳар ким ўзи билганича ҳаракат қилишга интилиши, шахсий, гуруҳий манфаатларни экстремистик йўл билан амалга оширишга интилиш-миллат, мустақил давлат истиқболи учун ниҳоятда хатарли. Буни унутмаслигимиз керак.

Эркин ЮСУПОВ.

6

Халқаро шарҳ

НИҲОЯТ, МУРОСА ЙЎЛИ ТАНЛАНДИ

Югославия таркибига кирувчи Сербия Республикасининг Косово ўлкасида мана қарийб тўрт ойдан бери давом этиб келаётган можаро дунё ҳамжамиятининг жиддий хавотирига сабаб бўлмоқда. Чунки Косовонинг албаң миллатига мансуб аҳолиси ва Сербия полицияси ўртасидаги тўқнашувлар оқибатида Болқон минтақасида янги уруш авж олиб кетиши хавфи туғилган эди. Кези келганда айтиб ўтиш кераккки, собиқ Югославия ҳудудида деярли ўн йилдан бери давом этаётган миллатлараро низо Сербия, Босния ва Герцоговина республикаларининг минглаб аҳолиси ёстиғини қуритди. Югославияда XX аср сўнгида яна бир қирғинбаротга йўл қўйиб бўлмаслигини Косово албанлари ҳам, Сербия ҳукумати ҳам тушуниб етгиси келмаётган эди. Ниҳоят, Югославия Иттифоқи Президенти Слободан Милошевич ҳамда Косово албанлари йўлбошчиси Иброҳим Ругова ўзаро можароларни ҳал этиш учун музокаралар бошлашга рози бўлдилар. Ҳар икки тараф муроса йўлини танлади.

Шуни айтиш кераккки, Косово ўлкаси албанлари 1991 йилдаёқ Югославия таркибидан чиқиб, мустақил давлат барпо этиш йўлида кураш бошлаган эдилар. Ўша йили ўтказилган референдум натижасида албанлар йўлбошчиси Иброҳим Ругова Косово Мухториятининг президенти этиб сайланган эди. Бироқ собиқ Югославия президенти Слободан Милошевич Косовони мухторият мақомидан маҳрум этган ва сайлов натижаларини бекор қилган эди. Бу нарса Косово албанларининг мустақиллик учун кураш ҳаракатларини давом эттиришга мажбур қилди. Шу йилнинг февраль ойи охирларида эса албанлар Сербия ҳукуматига очиқчасига қарши чиқиб, қўзғолон бошладилар. Ҳукумат Косово ўлкасига полиция бўлинмаларини сафарбар этди. Икки ўртадаги кескин тўқнашувлар, қонли отишмалар оқибатида албанлар томонидан минглаб кишилар қурбон бўлди. Дунё ҳамжамияти Косоводаги зиддиятни кескин қоралаб, Сербия ҳукумати олдига музкур можарони тинч йўл билан ҳал этиш талабини қўйди. Бироқ Югославия раҳбарияти, хусусан Президент Милошевич албан исёнкорлари билан муроса қилишга рози бўлмади. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти эса Америка Қўшма Штатлари таклифи билан Югославияга қарши иқтисодий жазо чораларини қўллай бошлади.

Америка Қўшма Штатлари Президентининг Болқон минтақасидаги собиқ вакили Ричард Холбрук ҳамда ҳозирги вакил Роберт Гелбарднинг ҳаракатлари билан Югославия Президенти Слободан Милошевич албанлар билан музокара бошлашга рози бўлди. АҚШ Президентининг ҳар икки вакили Югославия раҳбари билан тўрт кун мулоқот олиб бордилар. Улар агар Югославия ва Косово ўртасидаги музокаралар муваффақият қозонса, Американинг иқтисодий жазо чоралари бекор қилинишини ваъда бердилар. Шундан сўнг Слободан Милошевич ва Косово албанлари раҳбари Иброҳим Ругова Белград шаҳрида бир кунлик учрашув ўтказдилар. Мазкур музокараларда Косово можаросини тинч йўл билан ҳал этишга ва бундан буён ҳар ҳафтада ўзаро тинчлик масалалари юзасидан учрашувлар ўтказиб туришга келишиб олинди.

Югославия Иттифоқида 90-йиллар бошида юзага келган миллатлараро низолар оқибатида серблар ва мусулмонлар, албанлар ва черногорлар, словаклар ва яна қатор бошқа миллат вакиллари ўзаро душманга айланиб қолганлар. Ваҳоланки уларни қардош эллар деб атаса ҳам бўлади, ҳатто сўзлашадиган тиллари бир-бирига жуда яқин. Миллатлараро низолар, қуролли тўқнашувлар, сиёсатдонларнинг ҳокимият талашишлари эса фақат халқнинг бошига кулфат солди. Шунинг учун ҳам Югославияда зудлик билан тинчлик ўрнатилмоғи даркор. Бунинг учун эса турли минтақаларда давом этаётган миллатлараро можароларни бостириш лозим. Косово албанлари билан Сербия ҳукумати ўртасидаги можарони тугатиш йўлида музокаралар бошлаб юборилгани бу борада энг муҳим қадамлардан бири бўлди.

Хайрулло НУРИДДИНОВ,
шарҳловчи

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ЯНГИЛИКЛАРИ

Жаҳон матбуот органлари Иссиқ кўлда рўй берган воқеага доир хабарлар тарқатмоқда. Маълум бўлишича, баъзи шахсларнинг ишга масъулиятсиз ёндошганлиги оқибатида олтин ажратиб олишда ишлатиладиган задарли модда ортилган контейнер кўлга қуйиладиган дарёга ағанаб кетган. Натижада 20 тонна заҳарли моддадан 1700 килограмми сувга аралашиб кетган.

Баъзиларнинг фикрига қараганда бу кўлга ҳам, ён атрофга ҳам, атмосферага ҳам салбий таъсир этади. Аммо бошқалар бу зарар келтирмаслигини билдиришмоқда. «Қирғизолтин» бошқармасининг бошлиғи Саригулов ҳам шундай фикрда.

***

Эроннинг транспорт ва савдо вазири Бишкекда бўлиб ўзининг ҳамкасби билан учрашган. Иккала вазир Эрон ва Қирғизистон ўртасида тижорат ва транспорт масалаларига доир шартномалар тайёрлашга келишиб олишган.

***

Тожикистон Республикасининг Олий Мажлиси мамлакатда диний партиялар фаолиятини таъқиқлаш тўғрисида қарор қабул қилди. Бу қонунга кўра «Ислом уйғониш партияси» ҳам ва умуман ташқаридан қўллаб-қувватлаб турилувчи партияларнинг фаолияти тўхтатилади. Олий Мажлиснинг бу қарори ҳақида Саид Абдулло Нурий - бу ўтган йилги келишувга қарама-қарши ҳаракатлигини айтган.

***

Тожикистондаги диний партиялар ҳақидаги қабул қилинган қонунга биноан мактаб, олий ўқув юрти талаба ва домлалари, суд органлари, милиция, давлат хавфсизлиги ходимлари, аскарларни - бундай партияларга киришлари манъ қилинадиган бўлинди.

***

Тожикистонда яқинда бўлиб ўтган ёғингарчилик республикага катта зарар келтирди. Восе, Ғарм туманлари, Хатлон вилояти айниқса ёмон аҳволга дуч келди. Халқаро ташкилотлар уюштираётган инсонпарварлик ёрдами ўз вақтида етиб келмаяпти. Йўллар ишдан чиққан. Вазир Ф.Муҳиддиновнинг айтишича 580 км автомобил йўли вайрон бўлган. Республика раҳбарларидан Я.Азимов яқинда юқоридаги районларни бориб кўрган.

Спорт ● Спорт ● Спорт ● Спорт ● Спорт ●

«УНИВЕРСИАДА-98» ҒОЛИБЛАРИ

Хабар берганимиздек, Самарқанд шаҳрида 19 майдан 22 майгача Ўзбекистон ўқув юртлари талабаларининг республика универсиадаси якунловчи мусобақалари бўлиб ўтди.

Универсиада имом Ал-Бухорий таваллудининг 1225 йиллиги ҳамда оила йилига бағишланган бўлиб, ўтказишда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши, республика жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, республика «Камолот» жамғармаси ҳамкорлигида ўтказилди.

Универсиадага тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишда Самарқанд шаҳар Ҳокими А.Носиров бошчилигидаги ишчи гуруҳи катта фаолият кўрсатди.

Шаҳарнинг энг яхши ўйингоҳлари ва спорт майдончаларида енгил атлетика, теннис, кичик футбол бўйича якунловчи мусобақалари бошлаб юборилди. Биринчилардан бўлиб 100 метр масофага югуриш бўйича Фарғона вилояти вакиллари ғолибликни қўлга киритдилар. Енгил атлетика бўйича Наманган давлат дорилфунуни талабаси Ольга Штрунова, Жиззах педагогика олийгоҳи талабаси Маҳмуд Ҳотамовлар яхши натижаларни қўлга киритсаларда биринчиликка Андижон вилояти вакиллари эришдилар.

Стол тенниси мусобақаларида биринчилик пойтахт вакилларига насиб этди. Шахсий биринчиликда универсиада ғолиблари деб Тошкент жисмоний тарбия олийгоҳи талабаси Екатерина Баранова, ҳамда Самарқанд давлат дорилфунуни талабаси Руслан Мушеровлар тан олинди.

«Динамо» ўйингоҳи теннис кортларидаги мусобақаларда Самарқанд давлат дорилфунуни талабаси Николай Шохизаде бошчилигидаги жамоа биринчиликни эгаллади.

«Локомотив» ўйингоҳидаги кичик футбол мусобақалар қизғин баҳсларда ўтди. Бу мусобақаларда эса ғолиблик шоҳсупасига кўтарилиш Наманган вилояти вакилларига насиб этди. Самарқандликлар иккинчи ўринни эгалладилар. Қуйидаги тартибда умумжамоалар бўйича ғолиблар аниқланди:

Универсиада ғолиби деб Наманган вилояти жамоаси, Самарқанд вилояти вакиллари иккинчи ўринни, Андижон вилояти жамоаси эса учинчи ўринни эгаллади. Самарқанд давлат дорилфунуни талабаси Людмила Макарова, Фарғона давлат дорилфунуни талабаси Доринисо Холдорова, Наманган давлат дорилфунуни талабаси Ольга Штруновалар универсиаданинг энг яхши спортчилари деб тан олиндилар.

Универсиада ёпилиш маросимида ғолибларга совғалар топширилди.

Александр СИЛЕЕНКОВ.

Мунажжим таъбири

САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ
(25-31 май кунлари учун)

25-27 май кунлари Ой Эгизаклар буржи остида ўтади. Бу давр ичида нафас олиш аъзолари нозиклашуви кузатилади. Ўпка ва нафас олиш аъзоларига нисбатан қўлланиладиган барча муолажа ва тиббий жарроҳлик операциялари бутунлай ман этилади. (Фавқулодда шароитлардан ташқари). Қон ва буйрак билан боғлиқ муолажалар учун эса, бу давр ўта омадли келади.

***

27-29 май кунлари Ой Қисқичбақа буржи остида ўтади. Бу вақт сиз ошқозон фаолиятида салбий ўзгаришларни сезасиз. Бироқ, ҳар қандай шароитда ҳали кучли таъсир қилувчи дори-дармонлардан фойдалана кўрманг. Ўт халтачасини даволаш муваффақиятли кечади.

***

29-31 май кунлари Ой Йўлбарс буржи остида бўлади. Шу кунлари юрак ва жинсий аъзо нозиклашади. Ҳар қандай муолажани тўхтатиб турган маъқул. Оғир жисмоний ҳаракатларни бажариш тавсия этилмайди.

"ПТС" ФИРМАСИ

ҚУЙИДАГИЛАРНИ СОТАДИ:

САУНАЛАР УЧУН МАХСУС ДАВОЛАШ ЭЛЕКТР УСКУНАЛАРИ;
КИЧИК НОНВОЙХОНАЛАР (4 хилдаги: 160. 80, 32 ВА 8 буханка нон пишириш кувватига эга);
ЭЛЕКТР КАЛОРИФЕРЛАР — ИСИТГИЧЛАР;
ХАМИР ҚОРГИЧЛАР;
ДУДЛАШ ВА ҚУРИТИШ ҚУРИЛМАЛАРИ;
ДИСТИЛЛЯТОРЛАР;
САНОАТ ЭЛЕКТР ПЛИТАЛАРИ.

Мурожаат учун манзил: Тошкент шаҳри С.Раҳимов метро бекати.
Тел: (3712) 79-14-29, 79-38-54.

ИШОНЧ — Ўзбекистон касаба уюшмалари нашри

Бош муҳаррир ўринбосари: Чори ЛАТИПОВ

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78
БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш - 56-85-43. Тижорат ва ҳуқуқ-56-85-66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-83-01, Наманганда - 6-22-10, Самарқандда - 35-64-24, Фарғонада - 24-58-43, Урганчда - 6-03-40, Қаршида - 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» (собиқ «Правда Востока») кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи; 133; 134
Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Босишга топшириш вақти — 21.00
Топширилди 20.30

Буюртма Г— 028. Нусхаси — 20.798. Масъул навбатчи: Улуғбек ҚОЗОҚОВ 1 2 3 4 5 6